

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО
МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**СПРЯМОВАНІСТЬ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА
ДОСЯГНЕННЯ ІНТЕГРАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В
УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ**

Редакційна колегія:

Корда Михайло Михайлович – ректор закладу вищої освіти Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України, заслужений діяч науки і техніки України, доктор медичних наук, професор

Кліщ Іван Миколайович – проректор закладу вищої освіти з наукової роботи Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України, заслужений діяч науки і техніки України, доктор біологічних наук, професор

Кравчук Леонід Васильович – д-р іст. наук, професор, професор закладу вищої освіти кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін ЗВО Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України

Відповідальні за випуск: доцент, кандидат юридичних наук, доцент закладу вищої освіти кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України **Н.М. Калинюк**

Спрямованість освітнього процесу на досягнення інтегральних результатів в умовах змішаного навчання під час підготовки майбутніх фахівців медичної галузі: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Тернопіль, 05 квітня 2024 р. Тернопіль: «Укрмедкнига», 2024. 58 с.

У збірнику представлено результати наукових розвідок з проблематики організації навчального процесу з метою досягнення інтегральних результатів в умовах змішаного навчання під час підготовки майбутніх фахівців медичної галузі, особливостей досягнення інтегральних результатів в умовах змішаного навчання в ході здобуття фахової освіти. Різноманітні теоретичні та практичні аспекти, що розкривають методичний концепт професійної підготовки майбутніх фахівців медичної галузі, а також перспективні напрями вдосконалення освітнього процесу з метою досягнення інтегральних результатів в умовах змішаного навчання, відображають науково-педагогічний досвід викладачів, науковців із низки ЗВО України й можуть бути цікавими для здобувачів вищої освіти, аспірантів, педагогів та всіх, хто цікавиться питаннями розвитку сучасної вищої освіти.

Автори несуть відповідальність за наукову вірогідність та коректність уміщених у збірнику матеріалів.

**РОЗДІЛ 1. ДОСЯГНЕННЯ ІНТЕГРАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В
УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ХОДІ ЗДОБУТТЯ
ФАХОВОЇ ОСВІТИ**

Бармак Микола Валентинович

ОЗНАЙОМЛЕННЯ СТУДЕНТІВ З СУЧАСНИМИ ПІДХОДАМИ ДО ПРАКТИК ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ НАВЧАННЯМ 7

Гуменна Надія Володимирівна, Калинюк Наталя Миколаївна

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ..... 9

Єфремова Оксана Василівна

СПРЯМОВАНІСТЬ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА ДОСЯГНЕННЯ ІНТЕГРАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДИТЯЧОЇ СТОМАТОЛОГІЇ..... 12

Кадобний Тарас Богданович, Вахновська Вікторія Віталіївна, Козловець Софія Миколаївна

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ЯКІ ПОСТАЛИ ПЕРЕД ОСВІТНИМИ ЗАКЛАДАМИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ..... 14

Кадобний Тарас Богданович, Надкевич Анастасія Юріївна

ОСНОВНІ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ..... 15

Калинюк Наталя Миколаївна, Гуменна Надія Володимирівна, Стадник Діана Вікторівна

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ..... 16

Костинюк Василь Степанович

АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПСИХОЛОГО ПЕДАГОГІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ..... 18

Мельничук Ірина Миколаївна

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ШКОЛИ..... 20

Сухий Олексій Миколайович

СУЧАСНА ВИЩА ШКОЛА В УКРАЇНІ: ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ ТА СТУДЕНТІВ 22

<i>Чупрій Леонід Васильович</i> ВИКОРИСТАННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ ПОЛІТОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	24
--	----

РОЗДІЛ II. МЕТОДИЧНИЙ КОНЦЕПТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

<i>Бондаренко Сергій Васильович, Грицак Іванна Володимирівна</i> ДО ПИТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ.....	26
--	----

<i>Гуменюк Василь Васильович</i> ВИКЛАДАННЯ «ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ» В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ	28
--	----

<i>Kadobny Taras Bohdanovych, Kyslyuk Sofiya Petrivna</i> EXPLORING THE DICHOTOMY OF ONLINE LEARNING: PROGRESSIVE INNOVATION OR DEHUMANIZING PITFALL	30
--	----

<i>Кадобний Тарас Богданович, Сафронова Оксана Олександрівна</i> ВПЛИВ ЗМІШАНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ НА ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ.....	31
--	----

<i>Кравчук Лариса Олександрівна, Бойко Лариса Анатоліївна, Василишин Надія Андріївна</i> ФОРМУВАННЯ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ МЕДИКІВ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА ЗАНЯТТЯХ З ХІМІЇ.....	32
--	----

<i>Кравчук Леонід Васильович, Лабівка Оксана Володимирівна, Бучко Андріана Тарасівна, Ксьондзик Софія Михайлівна</i> ФІЛОСОФІЯ СЕМІОТИКИ ТА ЇЇ РОЛЬ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	34
---	----

<i>Маїталір Андрій Іванович</i> ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ	37
--	----

<i>Мельничук Тетяна Анатоліївна, Романець Людмила Миколаївна</i> ЗАСТОСУВАННЯ ОНЛАЙН-ІГРОВИХ КЕЙСІВ НА ЗАНЯТТЯХ ІСТОРІЇ..	39
--	----

Пилипишин Олег Іванович, Шпак Даіа Анатоліївна
ІНТЕГРАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ЛІКАРЯ В
УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ..... 42

*Сергета Ігор Володимирович, Стоян Наталія Вікторівна, Браткова
Ольга Юрїївна, Ваколюк Лариса Миколаївна, Дударенко Оксана
Борисівна, Краснова Людмила Іванівна, Дреженкова Інна Леонїдівна,
Шевчук Тарас Володимирович, Дякова Оксана Василівна, Теклюк Руслан
Васильович, Тисевич Тетяна Вікторівна, Гончарук Тетяна Іванівна*
ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ ЗМІШАНОГО
НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
ПРОФІЛАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ..... 44

РОЗДІЛ ІІІ. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З МЕТОЮ ДОСЯГНЕННЯ ІНТЕГРАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Дранчук Іван Миколайович
ЗАСТОСУВАННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ
ЦІННІСНИХ ЗАСАД УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ 47

Кадобний Тарас Богданович, Бучко Андрїана Тарасівна
ОСНОВНІ АСПЕКТИ УСПІШНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ
ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ..... 48

Копча Василь Степанович
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ КАДРІВ
НА КАФЕДРІ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ У СУЧАСНИХ
НАДЗВИЧАЙНИХ УМОВАХ 49

Кравчук Олена Ростиславівна
ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ПЕРЕВАГИ ТА
НЕДОЛІКИ..... 51

Кульчицький Віталій Йосипович, Павлів Ірина Степанівна
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ДЛЯ
РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ
ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ 53

Мельникова Катерина Михайлівна
ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО
ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ 54

<i>Рудяк Юрій Аронович, Майхрук Зоряна Василівна, Багрій-Заяць Оксана Андріївна, Паласюк Богдан Михайлович, Горкуненко Андрій Борисович</i> ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ З МЕДИЧНОЇ ФІЗИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	55
<i>Сверстюк Андрій Степанович, Багрій-Заць Оксана Андріївна, Семенець Андрій Володимирович, Кучвара Олександра Мирославівна</i> ПІДХІД ДО ДИСТАНЦІЙНОГО ВИКЛАДАННЯ ЗАНЯТТЯ З МЕДИЧНОЇ ФІЗИКИ З МЕДИЧНОЮ ІНФОРМАТИКОЮ І БІОСТАТИСТИКОЮ ПО ОБРОБЦІ ДАНИХ ЛАБОРАТОРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	56
<i>Христенко Ольга Мирославівна, Цісар Ірина Володимирівна</i> ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ СОЦІОГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....	57

РОЗДІЛ 1. ДОСЯГНЕННЯ ІНТЕГРАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ХОДІ ЗДОБУТТЯ ФАХОВОЇ ОСВІТИ

Бармак Микола Валентинович

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

ОЗНАЙОМЛЕННЯ СТУДЕНТІВ З СУЧАСНИМИ ПІДХОДАМИ ДО ПРАКТИК ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ НАВЧАННЯМ

Сучасні освітні стандарти орієнтують на перехід від навчання як процесу, в якому студент є об'єктом впливу викладача, до навчання, де студент стає активним суб'єктом з правом самостійного вибору умов та засобів оволодіння необхідними компетентностями, а викладач виконує роль партнера в комунікації зі студентами. Підвищення якості освіти на інноваційній основі, орієнтація на реалізацію високого потенціалу комп'ютерних технологій, створення і забезпечення можливостей для використання різноманітних освітніх моделей – основні тенденції сучасної освітньої системи. «Змішане навчання» використовується у науковій літературі як персоналізоване, диференційоване, гібридне навчання, навчання з використанням веб-технологій. У цю нову епоху змішаного навчання студенти та викладачі повинні мати можливість для роботи постійно – будь-де, та будь-коли. А у разі закриття закладів вищої освіти повинна бути можливість швидко повернутися до дистанційного чи змішаного навчання.

Традиційне навчання навчальних закладах в наш час зазнає суттєвих змін на всіх стадіях навчального процесу. Завдяки сучасним технологіям усі форми занять можуть бути проведені як в аудиторії, так і дистанційно, але за різними методиками. У багатьох країнах світу, особливо у США, існує багато інституцій, які пропонують комбіновану або винятково дистанційну форму навчання, і вважають, що вона дає повноцінну освіту, при цьому є зручнішою для слухачів завдяки своїй гнучкості, оскільки слухачі можуть навчатися у зручний для них час, поєднувати роботу, обирати доступні навчальні матеріали, мають можливість багаторазово прослуховувати курс і самостійно визначати ті порції інформації, які вони здатні сприйняти за один раз.

На базі історичного факультету ТНПУ розробляється проект, направлений на ознайомлення з сучасними підходами до практик використання різних систем управління навчанням, здобуття практичних навичок у створенні власних систем управління навчанням, які спрощують викладання та навчання, з'єднуючи всі цифрові інструменти, які викладачі та здобувачі освіти із особливими освітніми потребами використовують в одному легкодоступному місці.

В рамках здійснюваного проекту проведено практикум для вчителів шкіл області «Створюємо систему управління навчання учнів» про те як створити

власні безкоштовні дистанційні навчальні курси на платформах MOODLE та CANVAS. Розроблено навчальний курс для підвищення кваліфікації вчителів в Центрі післядипломної освіти ТНПУ, що допоможе ефективно та легко розробляти електронні навчальні курси, проводити навчання та оцінювання досягнень студентів. Також проведено вебінар-практикум з магістрами історичного факультету «Створюємо власну систему дистанційного навчання». Завдання було наближене до реальності в умовах пандемії: створити власну безкоштовну освітню онлайн платформу та розмістити на ній дистанційний навчальний курс. Розглядалися питання наповнення курсу різноманітним навчальним матеріалом; організація зворотного зв'язку з учнями створення дискусій та обговорень; спільна робота учнів за допомогою хмарних інструментів; особливості створення перевірочних завдань та тестів; як організувати взаємодію з учнями за допомогою навчального вебінару тощо. Магістри успішно справилися із завданням, представили свої практичні проекти та розмістили їх для вільного огляду в інтернеті. Зокрема, історики навчилися розміщувати навчальний матеріал для організації навчання учнів; проводити онлайн опитування; залучати учнів до дискусії; організовувати зворотній зв'язок з учнями; контролювати навчальні досягнення здобувачів тощо. Формуються практичні навички розгортання хмарного освітнього середовища на платформах MOODLE чи CANVAS, створення власного дистанційного навчального курсу та наповнення його практичним матеріалом.

Однак, найбільшим фактором впливу для здобувачів освіти залишається вчитель - його особистість. Це не тільки те, що він говорить, а й те, що він насправді думає, чи любить він свою роботу і ставиться до неї як до покликання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Іванюк І. В. Формування понятійно-термінологічного апарату з питань розвитку дистанційної освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://lib.iitta.gov.ua/740/1/Іванюк_стаття.pdf.
2. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі : навчальний посібник / Кадемія М. Ю., Шахіна І. Ю. – Вінниця, ТОВ «Планер», 2011. – 220 с.
3. Коротун О. В. Хмарні SaaS – сервіси в освітньому процесі загальноосвітніх навчальних закладів / О. В. Коротун // Наукові записки. – Випуск 7. – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 2. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – 300 с.
4. Кривонос О. М. Змішане навчання як основа формування ІКТ-компетентності вчителя / О. М. Кривонос, О. В. Коротун // Наукові записки. – Випуск 8. – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 2. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015 – 180 с.
5. Buhr, Sarah (2015-02-18). "On The Way To An IPO, Education Technology Startup Instructure Is Close To Raising A Big New Round" [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://techcrunch.com/2015/02/18/on-the-way-to-an-ipo-education-technology-startup-instructure-is-close-to-raising-a-big-new-round/>

*Гуменна Надія Володимирівна,
Калинюк Наталя Миколаївна,
Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

«Нова вища освіта» обговорюється останнім часом на багатьох наукових майданчиках. Ми живемо в період глобальних змін у вищій освіті, великою мірою зумовлених суттєвою трансформацією підходів до навчання та масовим використанням різноманітних цифрових платформ, засобів, ресурсів тощо.

Проблеми застосування інноваційних технологій та методів у сучасній вищій освіті, виконання сучасними університетами ролі цифрових освітніх майданчиків для створення та розвитку нових практик інтеграції класичних типів навчальної взаємодії та самоосвітньої активності студентів у глобальному цифровому просторі є вкрай актуальними. Період вимушеної ізоляції, зумовленої пандемією коронавірусу, чітко продемонстрував неможливість вирішення великої кількості освітніх завдань за допомогою лише дистанційного формату навчання, особливо в умовах професійної медичної освіти. Це обумовлює своєчасність застосування та розвитку педагогічної моделі змішаного навчання в українській вищій школі.

Завдяки працям, присвяченим змішаному навчанню, які почали активно з'являтися в зарубіжних публікаціях з початку нового століття (Дж. Руні К. Бонка і Ч. Грехема, Х. Стейкера і М. Хорна, Дж. Бергмана і А. Семза, Дж. Бейлі та ін.) ми маємо змогу виокремити певні особливості організації змішаного навчання у вищій школі.

Технологія змішаного навчання (blended learning) є однією з найперспективніших та найцікавіших сучасних освітніх технологій, як з погляду викладача, так і того, хто навчається. На думку ініціаторів міжнародного проекту EDUCAUSE (США), названа технологія є драйвером інноваційного розвитку вищої освіти у світі [1]. Змішане навчання у книзі К. Дж. Бонка та Ч. Р. Грехема «Довідник змішаного навчання» трактується як «поєднання різних способів навчання та різних методів навчання» – система навчання, заснована на поєднанні очного навчання та навчання комп'ютерними засобами [2].

Принципова різниця між навчанням із застосуванням технологій та змішаним навчанням вперше була зафіксована у визначенні змішаного навчання, опублікованому у 2013 р. Інститутом Клейтона Крістінсена. Вона полягала в тому, що в режимі онлайн здобувач освіти сам може обирати напрям, час, місце та темп навчання.

Фахівці виокремлюють наступні переваги змішаного навчання: можливість як синхронної, так і асинхронної інтерактивності та комунікації; часову та просторову необмеженість використання; гнучкість та доступність; незначну собівартість освітнього контенту; підвищення мотивації студентів до навчання; врахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти. Отже, суть

концепції змішаного навчання полягає в актуалізації механізмів узгодження, супроводу, інтеграції та нелінійного поєднання традиційного та електронного форматів здобуття знань.

Роль викладача в цій технології не менш важлива, ніж у традиційному навчанні – бути координатором інформаційного потоку. Однак викладачу необхідно володіти не лише сучасними освітніми технологіями, а й вміти застосовувати сучасні цифрові ресурси, необхідні для реалізації змішаного навчання, організувати самостійну роботу здобувачів вищої освіти, забезпечити індивідуальний підхід та зворотний зв'язок з кожним здобувачем. Суть полягає в тому, щоб залучити здобувачів вищої освіти до усвідомленої продуктивної діяльності під час занять.

Основною технологічною базою для організації змішаного навчання є системи управління навчанням, наприклад, LMS MOODLE. Ця система володіє низкою переваг: широке поширення, простий інтерфейс, відсутність ліцензійних вимог, відкритий програмний код, широкий інструментарій організації процесу освіти.

Співвідношення компонентів традиційного та електронного навчання визначається або самим здобувачем освіти, або у процесі спільного спілкування (узгодження) з викладачем на основі психолого-педагогічної характеристики кожного здобувача освіти. Змішаним вважається навчання, де частка електронного навчання у загальному освітньому процесі становить від 30% до 80% (до 30% – традиційне навчання з комп'ютерною підтримкою; від 80% до 100% – повне електронне навчання). При цьому викладач має внести зміни до програми курсу, виокремити теми, питання, які можна перенести у дистанційну (електронну) форму. Надалі йому доцільно записати відео-, аудіолекції (супровід презентації), розробити завдання, кейси, ігри (ділові, рольові), виокремити теми для дискусій, розробити завдання для самоперевірки (тести-тренажери), контрольні питання, критерії оцінки завдань, підібрати додатковий навчальний контент (наукові статті, посилання на відеолекції, записи виступів на конференціях, за умови дотримання авторських прав) тощо.

Навчальний процес при змішаному навчанні передбачає послідовність таких етапів традиційного (групового) і дистанційного (електронного) навчання, що чергуються в часі: 1) інструктивний – організаційні моменти, регламентація діяльності; 2) орієнтаційний – вступні лекції, система взаємодії, постановка завдань; 3) демонстраційний – аналіз наочного матеріалу та конкретних ситуацій; 4) закріплювальний – виконання вправ, вирішення завдань, відпрацювання навичок; 5) підсумковий – обговорення результатів, контроль, підбиття підсумків.

Одними із найбільш затребуваних моделей змішаного навчання у практиці вищої освіти США, Європи та України є моделі, розроблені відомими американськими ученими Х. Стейкером та М. Хорном з інституту Клейтона Крістінсена (США) [3]. Модель «Face-to-Face» передбачає засвоєння навчальної програми у традиційному форматі за допомогою дистанційного компонента, який полягає у наданні доступу до електронних ресурсів у комп'ютерному класі під час занять тощо. Модель «Rotation» ґрунтується на періодичності

почергового використання очного та дистанційного компонентів. Модель «Flex» реалізується за рахунок домінування дистанційного формату навчання за допомогою традиційного підходу, в межах якого пропонуються індивідуальні консультації в очному режимі. Модель «Self-Blend» передбачає самостійний вибір студентами онлайн-курсів додатково до очного режиму роботи. Модель «Online Driver» полягає у переважанні дистанційного формату з очною атестацією студентів.

Різноманітність можливих моделей змішаного навчання пояснюється зокрема тим, що ті чи інші комбінації «online+life» можуть бути реалізовані на різних рівнях навчального процесу. А саме: – на рівні навчального плану (в онлайн виводяться ті чи інші елементи освітньої програми – модулі, дисципліни, курси, факультативи, практики); – на рівні навчальної дисципліни (в онлайн виводяться деякі розділи чи деякі етапи роботи у межах навчальної дисципліни); – на рівні розділу чи теми у межах навчальної дисципліни (різне співвідношення online/life під час реалізації типових дидактичних етапів засвоєння навчальної теми – вивчення нового матеріалу, закріплення, контроль); – на рівні навчального заняття (в межах одного заняття чергуються етапи «живого» навчання та онлайн-роботи здобувачів вищої освіти); – на рівні технології навчання, що жорстко не пов'язана з аудиторною логікою організації навчальних занять (частина етапів роботи в межах цієї технології реалізується в очному форматі, частина – у форматі онлайн).

Основними недоліками цього підходу вважають: витрати часу як на початкову підготовку мультимедійних матеріалів дистанційного (електронного) навчання, так і на їх оновлення; неготовність працювати в нових умовах реалізації процесів навчання; недостатній рівень цифрових компетенцій; технічний супровід інформаційних технологій дистанційного (електронного) навчання; обов'язкова наявність освітньої мотивації та готовності здобувачів вищої освіти до реалізації змішаного навчання.

Підсумовуючи викладене, варто відзначити, що сучасні викладачі в умовах створення електронного середовища вищої школи, технологізації навчального процесу та цифровізації суспільства повинні переосмислити свою роль, педагогічні навички та підходи до організації навчального процесу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Проект EDUCAUSE. 2019 Key Issues in Teaching and Learning. URL: <https://www.educause.edu/eli/initiatives/key-issues-in-teaching-and-learning>
2. Bonk C.J., Graham C.R. The Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, local designs. San Francisco, CA : Pfeifer, 2006. 624 p.
3. Staker H., Horn M.B. Classifying K-12 Blended Learning, 2012. 22 p. URL: <http://www.christenseninstitute.org/wp-content/uploads/2013/04/Classifying-K-12-blended-learning.pdf>

СПРЯМОВАНІСТЬ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА ДОСЯГНЕННЯ ІНТЕГРАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДИТЯЧОЇ СТОМАТОЛОГІЇ

Глобальні зміни, які спостерігаються у різних сферах розвитку сучасного суспільства, дотичні й до динамічних трансформацій у медичній галузі. Вимоги до фахівців медицини відображають сучасні потреби суспільства до реалізації кваліфікованого функціоналу в роботі лікарів і сестринських кадрів. Відтак актуалізується проблема врахування інтеграційних процесів (від лат. *integratio* – поповнення, відновлення) у медицині та медичній освіті, що поєднують різні аспекти: формування професійної компетентності, що свідчить про високий рівень кваліфікації фахівців медицини різних спеціальностей; урахування психолого-педагогічних аспектів у роботі медичного персоналу, що ґрунтується на комунікативних вміннях фахівців соціономічних професій; готовності випускників медичних ЗВО виявляти сформовані вміння і навички у ситуаціях професійної взаємодії з різновіковими групами осіб. Особливої значущості окреслені характеристики набувають у професійній підготовці майбутніх дитячих стоматологів.

Спеціалізація фахівців медицини, що в контексті професійної діяльності лікарів-стоматологів передбачає врахування особливостей роботи лікарів стоматологічного профілю з пацієнтами різних вікових категорій, дає змогу виокремлювати спеціальність дитячих стоматологів, покликаних надавати необхідну медичну допомогу пацієнтам дитячого віку – від новонароджених до підлітків. У зазначеному контексті в професійній підготовці майбутніх дитячих стоматологів необхідно враховувати теоретичну і практичну складову педіатричної стоматологічної допомоги. Спостерігається інтеграція стоматологічних знань зі специфікою використання стоматологічних матеріалів, засобів, інструментів у роботі з пацієнтами дитячого віку. Адже стоматологічні маніпуляції у ротовій порожнині дорослої людини відрізняються від таких самих процедур із зубами дитини. До того ж надання стоматологічних послуг дітям-пацієнтам має специфічне призначення (наприклад, лікування чи видалення молочних зубів; урахування можливостей зміни прикусу, що формується до 3-х років з молочними зубами і до 6-12 років, коли відбувається заміна молочних зубів постійними).

Окрім набуття студентами професійної компетентності у формі стоматологічних знань і вмінь, актуалізується проблема врахування складного соціального контексту роботи педіатричного лікаря-стоматолога. Адже дитячі стоматологи покликані налагоджувати ефективні професійно-комунікативні взаємини з трьома категоріями осіб, які виявляють різний рівень розуміння стоматологічної проблеми пацієнтів дитячого віку:

- з дітьми-пацієнтами;
- з батьками чи іншими родичами дитини-пацієнта;

- з медичним персоналом (медичними сестрами чи іншими лікарями).

Відтак підготовка студентів для створення ефективного професійно-комунікативного середовища для доцільного управління поведінкою пацієнтів дитячого віку інтегрується з суто професійними знаннями та вміннями фахівців дитячої стоматології. Сюди відносимо:

- уміння педіатричного стоматолога створювати комфортне відчуття та позитивну орієнтацію дитини-пацієнта на стоматологічні процедури;

- доцільне використання терапевтичних маніпуляцій у сукупності з методами і засобами для зменшення страху та тривоги у дітей під час лікування зубів;

- володіння комунікативними вміннями і навичками для заспокоєння дитини-пацієнта та її рідних тощо.

В означеному контексті особливої значущості набуває професійне спілкування, що відображає інтеграцію професійного функціоналу дитячого стоматолога та комунікативної взаємодії з дитиною-пацієнтом чи його родичами, щоб сформувані довірливе ставлення до лікаря-стоматолога. Науковці підкреслюють важливість урахування перцептивних ознак спілкування як «смысловичного обміну», що дає змогу майбутнім дитячим стоматологам у роботі за фахом і в професійній взаємодії з дітьми-пацієнтами «осягти цикл цілепокладання, усвідомити мету, установки, мотиви кожного тощо, у підсумку чого виникає порозуміння, передумовами котрого є процеси сприймання співбесідників способів організації їхніх учинкових дій..., емпатії, рефлексії та смислотворення» [1 с. 79]. Важливо, щоб таке спілкування було «сповнене емоційною експресією позитивного ставлення», що розглядається науковцями як «базова умова і провідний фактор свідомої здатності ... дітей раннього віку» [1, с. 128] сприймати необхідність і важливість, стоматологічного втручання.

Відтак у професійній підготовці майбутніх дитячих стоматологів актуалізується зосередження уваги на формуванні у студентів психолого-педагогічних знань і навичок організації спілкування лікаря-стоматолога з пацієнтами різних вікових груп для уникнення комунікативних бар'єрів у професійному спілкуванні.

Усвідомлення важливості інтеграції стоматологічно-фахової та професійно-комунікативної підготовки майбутніх дитячих стоматологів спрямовує студентів на опанування знань з різних наукових сфер:

- медичної, що стосується особливостей фізичного розвитку організму дітей і підлітків (зокрема, щелепно-лищевої ділянки);

- психолого-педагогічної, щоб урахувати особливості кожного пацієнта і таким чином створювати умови позитивного психологічного та педагогічного впливу на дитину-пацієнта;

- комунікативної, що спрямувати студентів на опанування мистецтвом ефективного спілкування, що дає змогу дитячому стоматологу створити сприятливе, антистресогенне професійно-комунікативне середовище для успішної співпраці всіх суб'єктів стоматологічного процесу (дітей-пацієнтів, їхніх родичів, іншого медичного персоналу), використовуючи методи переконання, підбадьорення, співпереживання, заспокоєння, висловлювання

сподівання на успішність стоматологічного втручання з метою спільного вирішення стоматологічних проблем дитини-пацієнта.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гуменюк О. Є. Перцептивний аспект спілкування як смисловчинковий обмін. *Психологія і суспільство*. 2006. № 4. С. 73–80.

*Кадобний Тарас Богданович,
Вахновська Вікторія Віталіївна,
Козловець Софія Миколаївна
Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ, ЯКІ ПОСТАЛИ ПЕРЕД ОСВІТНІМИ ЗАКЛАДАМИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Освітній процес стрімко рухається вперед. Такий швидкий розвиток зумовлений впливом зовнішніх чинників. Адаптувати освітню систему сьогодні, коли ми перебуваємо в стані війни з РФ - це потребує чималих зусиль. Адже, не дивлячись ні на що, молоді люди повинні отримувати якісну і безперервну освіту. Тому саме фактори ззовні, в першу чергу, змушують освітні заклади переформатувати навчальний підхід і перейти до змішаного формату викладання матеріалу.

Завдяки розвитку цифрових технологій ми можемо навчатися де би ми не знаходилися, з будь-якого пристрою, що має доступ до Інтернету.

Онлайн-навчання відбувається дистанційно. Воно може бути синхронним, в теперішньому часі, коли студенти знаходяться в різних місцях на зв'язку з викладачем, і в будь-який інший час, тобто асинхронно (наприклад, перегляд відеолекцій). Плюси такої системи полягають в гнучкості навчання, економії часу та грошей. Мінусами є відсутність прямого контакту: студент-викладач, студент-пацієнт (немає практичного досвіду), зниження мотивації, проблеми з доступом до Інтернету. Але в сучасному світі онлайн-навчання стає все більш поширеним та доступним для здобувачів освіти.

Офлайн-навчання є традиційним, до якого ми звикли, при якому є прямий зв'язок між присутніми. Це є взаємодія між студентами та викладачем, це обговорення матеріалу та співпраця над спільними проектами.

Переваги офлайн: більш особистісно-орієнтований підхід викладача до студента, краща доступність до ресурсів.

Мінусами є:

- витрати, якщо враховувати транспорт, проживання;
- відсутність гнучкості, тут більш жорсткий графік;
- обмежені можливості, тому що здобувачі освіти можуть перебувати в різних місцях.

На сьогоднішньому етапі змішане навчання є найбільш конкурентноспроможним, тут відбувається гармонійне поєднання аудиторного та дистанційного навчання. Це дозволяє студенту набиратися досвіду та знань очно, працювати і навчатися в дослідницьких центрах і поряд з цим, в зручний для себе час переглядати навчальні матеріали і відеолекції у системі «Moodle», «Teams» і тд.

Широке використання цифрових технологій дозволяє нам наблизитися до міжнародних стандартів освіти. Проте вибір завжди залишається від потреб студентів.

Отже, у підсумку можна відзначити, що переваги та мінуси є у кожному із виду навчання: онлайн чи офлайн. Проте головне завдання освітніх закладів у забезпеченні якісної, безперервної, європейської освіти, поєднуючи різні підходи до викладу матеріалу. А завдання студента використовувати по максимуму переваги та можливості, що надає змішане навчання.

*Кадобний Тарас Богданович,
Надкевич Анастасія Юріївна
Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

ОСНОВНІ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

У сучасному світі, де роль технологій постійно зростає, вища медична освіта уміло поєднує традиційний підхід до навчання із сучасними технологіями. Змішане навчання стає ключовим фактором для успішності здобувача вищої медичної освіти, де вирішальну роль відіграють різні аспекти, що формують навчальний процес. Використання онлайн ресурсів допомагає медичним студентам отримати практичні та теоретичні навички у безпечному середовищі, що є важливим етапом їх навчання в умовах сьогодення.

Однією із особливостей освітньої технології комбінованого навчання є застосування різноманітних методів оцінювання, таких як онлайн-тести, практичні завдання. Змішане навчання створює можливість для студентів самостійно вивчати матеріал, використовуючи онлайн-ресурси. Це дозволяє адаптувати процес навчання під індивідуальні потреби та темп кожного студента. Крім того, онлайн-платформи надають можливість взаємодії та обміну інформацією між студентами та викладачами. Це сприяє створенню активного навчального середовища, де кожен може внести свій внесок.

Застосування віртуальних лекцій, відеоматеріалів та інтерактивних завдань робить навчання цікавішим і ефективнішим. Студенти можуть вивчати матеріал у зручний для них час та темп, що підвищує індивідуалізацію процесу навчання, а відкритість до онлайн-ресурсів забезпечує доступність для студентів з різних

регіонів, дозволяючи їм отримувати медичну освіту, не залежно від їх місцезнаходження.

Незважаючи на вищезгадані переваги, онлайн навчання у медичному вузі також супроводжується певними недоліками, які важливо враховувати. По-перше, відсутність фізичної присутності може обмежити можливості студентів в практичній підготовці та взаємодії з пацієнтами. Важливі аспекти комунікації та розвиток емпатії можуть втрачатися в віртуальному середовищі. Другий недолік пов'язаний із завданнями практичного характеру. Онлайн формат не завжди забезпечує адекватні можливості для студентів здійснювати реальні медичні втручання та спостерігати за перебігом хвороби. Це може вплинути на розуміння конкретних аспектів практичної медицини.

Отже, переваги онлайн навчання у медичному вузі полягають в гнучкості, доступності та активному залученні студентів, формуючи сучасну та ефективну систему медичної освіти, а недоліки онлайн навчання стосуються обмеженої практичної підготовки та втрати елементів міжособистісної взаємодії, що потребують уважного вирішення для покращення якості освіти в цій сфері.

*Калинюк Наталя Миколаївна,
Гуменна Надія Володимирівна,
Стадник Діана Вікторівна
Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Механізм впровадження концепції змішаного навчання в освітній процес полягає у створенні комфортного освітнього інформаційного середовища та організації комунікаційної системи, яка надаватиме всю необхідну освітню інформацію. У розглянутому контексті інформаційне середовище сучасного закладу вищої освіти слід розуміти як поєднання традиційних та інноваційних форм навчання, постійного вдосконалення методів навчання та професійних навичок, а також постійного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та електронних ресурсів і платформ.

Основними особливостями освітньої технології змішаного навчання є гармонійне поєднання аудиторного та дистанційно-інтерактивного навчання в процесі заняття або дисципліни на рівні закладів вищої освіти, а її результатом є методично організований ефективний процес засвоєння якісних знань здобувачами вищої освіти. Важливо зазначити, що змішане навчання – це не лише використання інформаційно-комунікативних технологій у самостійній роботі здобувачів освіти, а єдиний процес навчання, у якому гармонійно

поєднані аудиторна робота викладача та студентів на занятті й дистанційна з переважанням самостійних видів робіт здобувачів. Крім того, впровадження змішаного навчання потребує розвитку відповідних компетентностей учасників освітнього процесу, до яких можна віднести цифрову та комунікативну.

Змішане навчання характеризується поєднанням традиційного особистого навчання та асинхронного чи синхронного цифрового навчання. Blended Learning є перспективною альтернативою у медичній освіті через його багатофункціональність та адаптивність. Іншою важливою передумовою впровадження змішаних технологій навчання в навчальний процес, крім їх величезного потенціалу в галузі медицини через розвиток цифрових технологій, є трансформація уявлень та способу мислення здобувачів освіти.

У своїй більшості здобувачі, які вступають до медичних закладів вищої освіти сьогодні, народилися вже в епоху цифрових технологій, що значно впливає на їх спосіб сприйняття інформації та взаємодії з оточуючими. Відтак об'єктивна конкуренція з боку цифрового оточення учасників освітнього процесу призводить до необхідності перегляду традиційних форм надання освітніх послуг та розроблення нових освітніх підходів у навчанні, викладанні за допомогою використання цифрових технологій у змішаній формі, з метою наближення медичного навчального середовища до природного оточення здобувачів освіти.

Розвиток медичної науки і практики в сучасному світі зумовлює необхідність вносити корективи в підготовку медичних працівників із наближенням їхньої освіти до міжнародних стандартів. Саме тому якість викладання в закладах вищої освіти потребує підвищення шляхом ефективної організації й інформатизації навчального процесу, упровадження передових наукових розробок та інновацій, створенням сучасної навчально-методичної бази в усіх освітніх галузях, зокрема й медичній. Нагальна потреба у спеціальних уміннях і компетенціях лікарів пред'являє нові вимоги до вищої освіти, а європейська спільнота прагне створення міцного фундаменту знань, при цьому освіченість є істотним компонентом соціально-економічного й культурного розвитку. Широка доступність освіти надає закладам вищої освіти можливість використання різноманітного індивідуального досвіду задля вагомих зрушень у викладанні, яке буде орієнтоване на студента, освітні технології й визнання компетенцій, набутих за межами формальних навчальних програм.

Отже, головним завданням медичних закладів вищої освіти стало забезпечення безперервної медичної освіти на всіх рівнях, що змусило університети перевести всі навчальні програми до онлайн-форматів, використовуючи різні цифрові платформи: Zoom, Viber, Google Meet, Skype, Telegram, Twitter, Instagram Live Microsoft Teams, Canvas та ін.

АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПСИХОЛОГО ПЕДАГОГІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ

Розбудова національної системи освіти на засадах компетентнісного підходу ставить перед освітніми закладами України вимоги і завдання, спрямовані на формування у молодих людей здатності бути повноцінними суб'єктами національного життя. Сучасність вимагає знаходити новітні підходи педагогічного впливу на інтелектуальний і духовний світ студента, які сприяли б формуванню національної самосвідомості. Національна самосвідомість згідно трактувань (А.С. Бароніна) — «відносно стійка, усвідомлена, що переживається як неповторна, система уявлень індивіда про себе як про представника певної нації».

Формування особистості з високим рівнем національної самосвідомості, здатної зрозуміти процеси національного життя, визначити своє місце і роль у ньому, виявляти творчість та ініціативу є одним із основних завдань, яке постало перед освітньою системою та педагогами.

Аналіз наукової літератури засвідчує, що проблема національної самосвідомості визначалася пріоритетною протягом усієї історії становлення та розвитку української державності. Зокрема, вагомий внесок у розвиток проблеми національної самосвідомості як фактора державотворення України зробили такі відомі українські вчені, письменники, громадські діячі, як Г. Ващенко, М. Грушевський, М. Драгоманов, М. Костомаров, П. Куліш, М. Міхновський, І. Огієнко, С. Русова, І. Франко та ін.

Актуальність проблеми національного самопізнання яскраво відбивається у творах І. Котляревського, Т. Шевченка, П. Куліша, В. Антоновича, Б. Грінченка, М. Грушевського, М. Драгоманова, М. Костомарова, К. Михальчука, П. Чубинського, І. Франка та ін. Розробка філософії української ідеї з кінця 20-х років ХХст. і до набуття Україною незалежності з відомих причин здійснювалася майже винятково за її межами. Теорія інтегрального націоналізму Д.Донцова, Ю.Липи, М.Сціборського, історіософія В.Липинського, націологія О.Бочковського, соціоісторичне та політико-правове обґрунтування ідеології самостійництва у працях Л.Ребета, аналіз української національної самосвідомості у філософсько-політичних концепціях О.Оглобліна та І.Лисяка-Рудницького, розгляд історії української культури як процесу національної самоідентифікації у дослідженнях Є.Маланюка, з'ясування особливостей української філософії як відображення своєрідності національного духу у працях І. Мірчука, Д.Чижевського, В. Олексюка, О. Кульчицького, М. Шлемкевича та ін. дослідників зробили вагомий внесок в усвідомлення історичної долі українського народу, духовних основ його життєдіяльності, перспектив національного відродження.

М. Боришевський визначає національну самосвідомість як «усвідомлення особистістю себе часткою певної національної (етнічної) спільноти та оцінку себе як носія національних (етнічних) цінностей, що склалися в процесі тривалого історичного розвитку національної спільноти, її самореалізації як суб'єкта соціальної дійсності» [1].

Про необхідність виховання національної самосвідомості молодого покоління у народній школі наголошували І.Волошин, К.Ушинський, І.Франко. Дана ідея не втратила своєї актуальності і нині [2].

Питання формування національної самосвідомості є одним із центральних у гуманітарних науках взагалі і у педагогіці зокрема та активно розробляється в Україні. Різні його аспекти опрацьовують філософи (О. Забужко), психологи (М. Боришевський), соціологи (В. Євтух, Т.Рудницька), політологи (І. Кресіна), а також педагоги, які досліджують різні аспекти його практичного вирішення. Дослідженню цієї проблеми присвячені праці Г. Гуменюк, Г. Кловак, М. Стельмаховича, О. Сухомлинської, Тхоржевського та ін.

Проблема ціннісної орієнтації сучасної освіти, її гуманістичної спрямованості, відкритості світовій та національній культурі розробляється в наукових дослідженнях багатьох відомих філософів, психологів і педагогів: В. П. Андрущенко, Г. О. Балла, І. Д. Бежа, М. Й. Боришевського, В. С. Возняка, А. Ф. Захарчука, З. С.Карпенко, С. Д. Максименка, В. П. Москальця, А. В. Фурмана, Н. В. Чепелевої, В.М. Чернобровкіна та ін.

Питання гуманізації освіти, національного виховання, формування й розвитку національної свідомості і самосвідомості у молодого покоління, в усіх громадян України – одне з найактуальніших в період становлення незалежної України. Його досліджують багато сучасних науковців: філософські і теоретико-методологічні засади гуманістичного виховання й освіти (В.П. Андрущенко, Г.О. Балл, І.Д. Бех, С.Ф. Клепко, С.Д. Максименко, Ю. М. Швалб, А. О. Ярошенко); психолого-культурологічний підхід до виховання і навчання (Т.В.Андрійчук); соціально-психологічні й історико-психологічні детермінанти становлення української державності (Л.Є. Вовк, О.А. Донченко, І.Мірчук, Ю.І. Римаренко, Б.Г.Чижевський); новітні напрацювання в галузі етнопсихології та української психологічної термінології (В.В. Андрієвська, Л.М. Веклинець, Л.Е. Орбан-Лембрик, М.І. Пірен, В.Г. Храмова, Є.В. Чорний, Л.Є. Шкляр, Г.Г. Шпет); теоретико-методологічне осмислення психологічних механізмів становлення українського національного характеру, громадянськості, національної свідомості і самосвідомості, розвитку національної ідентичності та духовності (А.М. Березін, М.Й. Боришевський, В.О.Васютинський, П.І. Гнатенко, І. Гончаренко, В.П. Москалець, О.М. Олексюк, М.В. Савчин, І.В. Тисячник, Д.Чижевський).

Виховання національної самосвідомості сприяє збагаченню духовного світогляду студентів, формує усвідомлення особистістю себе як часточки українського народу з власною національною гідністю. У наш час, коли нівелюється приналежність людини до певної нації, виховання справжнього

патріота набуває особливо важливого значення. Виховуючи в учнів любов до рідного краю, ми формуємо гідне майбутнє нашого народу.

Виховання національної самосвідомості не означає культурної замкненості. Навпаки, національна самототожність в умовах глобальної інтеграції України до європейського та міжнародного співробітництва утверджується в діалозі культур, який відбувається надзвичайно інтенсивно [3]

Список використаних джерел

1. Боришевський, Мирослав Йосипович (2000). Національна самосвідомість у громадянському становленні особистості (Українська). Київ: Беркут. с. 63.)
2. Бондаренко Т.Є. Формування національної самосвідомості старшокласників загальноосвітніх навчальних закладів у процесі краєзнавчої роботи.: Дис. ... канд. наук: 13.00.07 - 2008.
3. Сухомлинський В. О. Сто порад учителям // Вибр. твори: В 5 т. – К. 1976. Т. 2. С. 554.

Мельничук Ірина Миколаївна
Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ШКОЛИ

Динамічні прогресивні зміни, які супроводжують сучасний розвиток медичної галузі, зумовлюють потребу урахування нових вимог до професійної підготовки майбутніх фахівців сфери охорони здоров'я. Актуалізуються проблеми врахування інтеграційних процесів в освітньому середовищі медичних закладів вищої освіти (МЗВО) для підготовки конкурентоздатних фахівців медицини.

Професійна підготовка майбутніх спеціалістів сфери охорони здоров'я розглядається як цілісна система, в якій враховуються сучасні досягнення у медичній галузі, особливості роботи медиків у сучасному глобалізованому інформаційному середовищі, вимоги до особистості лікарського персоналу різних спеціальностей тощо. Таке розуміння постаті фахівця медицини зумовлює врахування та інтеграції різноспрямованих аспектів у навчанні студентів МЗВО. Адже «інтеграція наукових концепцій, теорій, інформації, фактів, методів, з метою отримання нового, когерентного знання про реальні явища сприяє розв'язанню протиріччя між розрізненим засвоєнням знань та необхідністю їх синтезу задля цілісного та комплексного застосування у діяльності та житті людини; сприяє відкритості, нелінійності, саморозвитку системи сучасної вищої освіти» [1, с. 479].

Відтак актуалізується конвергенція зусиль викладацького корпусу МЗВО на основі використання інтеграційних процесів в освітньому середовищі вищої медичної школи. Особливості їхнього функціоналу полягають в урахуванні таких напрямів:

- поєднання теоретичного змісту одних дисциплін (які, на перший погляд, не мають безпосереднього зв'язку з професійною діяльністю лікарів, наприклад, філософії, педагогіки вищої школи та ін.) з іншими курсами, які вивчають студенти у МЗВО, що складає основу комплексної інтегративності та спрямовується на формування цілісного світогляду майбутнього компетентного фахівця медицини;

- акцентуація уваги студентів на праксеологічному аспекті та професійній зорієнтованості вивчення кожної дисципліни в МЗВО. Наприклад, опанування основ педагогіки вищої школи та психології уможливить набуття майбутніми медиками вмінь і навичок організації оптимальної та ефективної міжособистісної взаємодії з колегами та пацієнтами, що ґрунтується на психолого-педагогічній підготовці студентів-медиків. Таким чином спостерігається інтеграція гуманітарної підготовки майбутніх лікарів з виконанням професійних функцій у сфері охорони здоров'я, позаяк «уміння, навички, що формуються в межах вивчення дисципліни, мають бути підпорядковані змісту та характеру професійних завдань» [2, с. 194];

- удосконалення освітнього середовища вищої медичної школи на основі комплексного використання викладачами інноваційних педагогічних технологій, що сприятиме оптимізації навчального процесу у МЗВО. Ефективними педагогічними інноваціями є інтерактивні технології, основою яких є активна міжособистісна взаємодія всіх учасників (тренінги, ділові ігри, професійно-симуляційні ситуації тощо). Особливої значущості набуває використання інформаційних засобів і технологій для організації професійно-освітньої комунікації викладачів і студентів у сучасних умовах дистанційного навчання.

Професійна підготовка майбутніх фахівців медицини з вищою освітою потребує врахування інтеграційно-конвергентних процесів у навчанні студентів у МЗВО. Викладачі покликані враховувати не тільки різноспрямованість вищої освіти сучасних медиків, що зумовлено специфікою майбутньої роботи за фахом (лікарі, фармацевти, стоматологи та ін.), а й поєднувати вивчення студентами кожної дисципліни (у тому числі й гуманітарних курсів) у таких напрямках:

- з можливістю використання набутих компетенцій на практиці;
- з безпосереднім зв'язком наукового змісту кожного навчального курсу з майбутньою професійною діяльністю медичного персоналу;
- з усвідомленням важливості міждисциплінарної інтеграції у вивченні гуманітарних та фахових дисциплін;
- з можливостями інноватизації освітнього середовища у МЗВО шляхом використання сучасних педагогічних інновацій і засобів навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Желанова В. В. Впровадження стратегії міждисциплінарності в сучасній вищій освіті. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2021. Вип. 1 (48). С. 477–480.
2. Хмеляр І. М., Бурбан О. І. Формування професійної компетентності майбутніх фармацевтичних працівників в умовах реалізації міжпредметної інтеграції. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2019. Вип. 1 (44). С. 192–197.

Сухий Олексій Миколайович

Львівський національний університет ім. І. Франка

СУЧАСНА ВИЩА ШКОЛА В УКРАЇНІ: ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ ТА СТУДЕНТІВ

Професійні компетенції викладача у вищій школі регулюються законодавчими та нормативними документами, які визначають сучасний рівень та перспективи освітнього процесу в Україні. В останні роки підготовка фахівців в університетах держави почала здійснюватися згідно вимог Болонського процесу та кращих європейських і світових зразків. Вивчення компетенцій, як викладацького складу так і їх вихованців, опирається як на власні досягнення вітчизняних освітніх закладів, так і на зарубіжний досвід.

Актуалізація професійної компетентності у вищій школі зумовлена: переходом світової спільноти до інформаційного суспільства, де пріоритетним вважається не просте нагромадження студентами знань та предметних умінь і навичок (мета так званої «знанневої педагогіки»), а й формування уміння вчитися, оволодівати навичками пошуку інформації, бути здатними до самонавчання впродовж життя, за ці новоутворення стають визначальною сферою професійної діяльності людини; особливою актуалізацією глобалізації усіх сфер життєдіяльності особистості і суспільства в умовах загальноцивілізаційних тенденцій сучасного світу, що вимагає від вищої школи надати молодій людині елементарні можливості інтегруватися в різні соціуми, самовизначитися в житті, активно діяти, бути конкурентоспроможною на світовому ринку праці.

В результаті дослідження у Київському університеті імені Бориса Грінченка (проект Міжнародного Вишеградського фонду та Міністерства закордонних справ Королівства Нідерландів) «Компетенції викладачів вищої школи в добу змін» встановлено, що компетенції викладачів вищої школи слід розглядати в трьох площинах – професійно-педагогічній, соціально-особистісній та академічній.

Відповідно до головних цілей педагогічної діяльності дослідники з інших українських університетів виділяють такі її функції: перетворювальна (пов'язана з необхідністю позитивних змін людських якостей, системи стосунків,

педагогічних вимог), інформаційна (задана необхідністю обміну культурним досвідом між теорією і практикою); комунікативна (зумовлена спільністю дій і необхідністю спілкування в системі «людина-людина»); організаційна (пов'язана з потребою вирішення відповідних дій усередині педагогічних систем і процесів); демонстраційна (задана вимогою відповідних дій педагога, що транслює культурні зразки іншим людям).

В сучасних умовах дидактики звертають увагу на особливі компетентності, до яких вони відносять: психолого-комунікативна компетентність викладача (вона включає в себе стимулювання пізнавальних інтересів студентів на заняттях; здійснення мотивації кожного навчального заняття; формування позитивного ставлення студентів до навчання; актуалізацію знань і життєвого досвіду студентів; адекватно розуміти та сприймати студентів; створювати психологічний клімат на занятті); управлінську компетентність викладача (визначається як здатність планувати, організовувати й контролювати навчально-виховний процес та власну професійну діяльність для досягнення прогнозованого результату).

Таким чином, професійна діяльність педагога вищої школи регламентується цілим циклом вимог, обумовлених сучасним рівнем розвитку вищої школи в державі та її орієнтацією на кращі світові стандарти.

Нині Україна переживає важливий етап модернізації системи професійної освіти, її докорінне реформування, що базується на підготовці творчої особистості, створення реальних умов для підвищення її інтелектуального, культурного, професійного потенціалу, стимулюванні прагнення до самореалізації (для цієї групи навчальних закладів вироблені спеціальні компетенції).

Ще один аспект у сучасній педагогіці вищої школи – реалізація програми «Навчання впродовж життя», яка актуалізується у зв'язку з євроінтеграційним поступом України.

Професійні компетенції у вищій школі, які стосуються передовсім майбутніх спеціалістів та студентів, пов'язані із реалізацією ними програми Нової української школи на практиці. Найбільш широко в Україні представлена діяльність педагогів в декількох вимірах: педагог як спеціаліст, котрий починає працювати у школі; професійний рівень вчителя відображений у здобутті ним освітніх категорій; післядипломна перепідготовка вчителя протягом визначеного директивними документами часу; зв'язок вчителя з вищою школою.

Сучасна освіта в Україні будується на досвіді країн Європейського Союзу, США, Канади та Австралії та інших. Однак, вчені-дидактики зазначають, що немає однакових професійних стандартів учителя, а кожна система освіти має власну національну ідентичність, базується на своїх національних традиціях та здобутках.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрущенко В. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу. *Вища освіта України*. 2004. №1. С.5-9.

2. Антонова О. Є, Маслак Л. П. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. С. 81-103.
3. Мотуз Т. В. Розвиток професійних компетентностей вчителя в умовах реформування системи загальної середньої освіти. *Вісник післядипломної освіти*. Серія: Педагогічні науки. 2020. Вип. 12. С. 166-179.
4. Савченко О. П. Компетентнісний підхід у сучасній вищій школі // е-журнал «Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку» / 2010.
5. Кремень В. Нові вимоги до якісної освіти. *Освіта України*. К.: Педагогічна преса, 2006. 45-46 (20черв.). С. 6-7.
6. Головань М. С. Професійна компетентність викладача вищого навчального закладу. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*. Серія: Педагогіка і психологія. Збірник статей. 2014. Вип. 44. Ч. 3. С. 80.

Чупрій Леонід Васильович

НДЦ «Інститут соціально-правових та політичних досліджень імені О.Яременка»

ВИКОРИСТАННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ ПОЛІТОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Останніми роками цілий ряд зовнішніх загроз досить суттєво вплинув на особливості навчального процесу. Поширення епідемії COVID-19, а потім повномасштабне російське вторгнення зумовило перехід навчання у загальноосвітніх закладах та вищих навчальних закладах на онлайн-формат чи змішане навчання. За визначення МОН України змішане навчання – це навчання, за якого частина пізнавальної діяльності учнів відбувається на уроці під безпосереднім керівництвом учителя, а інша – у самостійній роботі з електронними ресурсами.

Є кілька варіантів «змішування»:

поєднання очної форми із дистанційною;

поєднання різних форматів навчання у межах одного класу чи одного курсу (при основному очному навчанні використовуються технології дистанційного навчання та різні форми роботи з електронними ресурсами, онлайн-курсами тощо);

поєднання самостійного навчання та співпраці в класі;

змішування основного навчального контенту (підручників та навчальних матеріалів) із зовнішніми матеріалами (електронними ресурсами).

Досить активно в Україні очна форма поєднується із дистанційною.

При викладанні курсів Політології найбільш зручно застосовувати гнучку модель змішаного навчання, коли студенти працюють за індивідуально

налаштованим графіком переважно онлайн, а викладач координує їхню діяльність та надає консультації, які здебільшого проводяться офлайн щоб допомогти тим здобувачам, які не зрозуміли ті чи інші теми чи хочуть уточнити певні інформацію. Досить ефективною є також модель збагаченого віртуального середовища, коли робота відбувається переважно онлайн за розробленими дистанційними курсами. Проте на початку та в кінці курсу як правило проводять офлайн заняття. На початку курсу офлайн заняття проводять щоб ознайомити здобувачів освіти з ключовими засадами даного предмету, його основними завданнями, об'єктом, предметом, функціями даної дисципліни. В кінці курсу для закріплення знань по дисципліні, для захисту курсових проєктів, для обговорення окремих тем. Так наприклад курс Політології в університеті здебільшого розрахований на 90 годин, з них лекції 20 годин, семінарські 16 годин. Ключові теми які викладаються на курсі це:

Тема 1. Політика як наука і сфера суспільного буття

Тема 2. Політична влада

Тема 3. Політичні режими та політична система суспільства

Тема 4. Держава як базовий інститут політичної системи

Тема 5. Політичні партії та виборчі системи

Тема 6. Політичні еліти і лідерство

Тема 7. Політична культура і політична участь

Тема 8. Світовий політичний процес

Тема 9. Політичні комунікації

Тема 10. Політичне прогнозування. Футурологія

Проміжний контроль здійснюється у формі модульної контрольної роботи, комп'ютерного тестування. Підсумковий контроль – диференційований залік/екзамен.

Ми викладаємо першу і десяту тем офлайн, інші теми представлені у формі дистанційних курсів і викладач їх викладає онлайн. Проте в кінці курсу також відбувається офлайн-консультація, де студенти можуть запитати по будь-якій темі щоб поглибити свої знання.

Підсумовуючи, слід зазначити, що змішана форма навчання, що застосовується в умовах посилення зовнішніх загроз для викладання різних дисциплін зокрема для Політології досить добре себе зарекомендувала, оскільки дистанційне навчання поєднується з онлайн навчанням, що сприяє доброму засвоєнню знань.

РОЗДІЛ II. МЕТОДИЧНИЙ КОНЦЕПТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

*Бондаренко Сергій Васильович,
Грицак Іванна Володимирівна
Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

ДО ПИТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ

Відповідно до нової освітньої парадигми фахівець мусить бути здатний ставити й вирішувати принципово нові завдання, безупинно поповнюючи фонд своїх професійних і вітальних знань, умінь і навичок як основу для формування соціального досвіду.

Відомо, що вища освіта відіграє особливо важливу роль у підготовці таких фахівців. Разом із наукою система освіти є основою прогресу суспільства, розвитку людського потенціалу, перш за все в підготовці спеціалістів для майбутнього і формуванні покоління людей у дусі миру, взаєморозуміння, толерантності, демократії й гуманізму.

Сучасні системи освіти за своїм значенням і впливом на інші сфери соціально-економічного і соціокультурного життя стали по справжньому важливими і пріоритетними. Вони, враховуючи потребу в безперервній освіті дорослих, виконують усе ширший спектр соціально-економічних і культурних функцій, у основі яких – навчання, соціалізація і виховання.

Роль соціальних і гуманітарних наук іноді применшують, оскільки вони не ведуть до відкриттів прикладного технологічного значення. Однак є підстави такі міркування вважати недалекоглядними і помилковими. Соціальні та гуманітарні науки виробляють знання і стратегічні уявлення про суспільство, про минуле, сьогодення й майбутнє; накопичують теоретичні й практичні дані про наші складні відносини один до одного і до навколишнього середовища; мають вирішальне значення для розбудови, розуміння і поліпшення тих установ, які є основою демократії. Соціальні та гуманітарні науки збагачують наше розуміння функціонування сучасної економіки або причин фінансових криз. Вони критично осмислюють наслідки індустріалізації, урбанізації та зростання чисельності населення, забезпечують інтелектуальну міць, щоб відповісти на деякі з найактуальніших питань сучасного світу. Важливість соціальних і гуманітарних наук було офіційно визнано в цій програмі. Очевидно, що соціальні, гуманітарні науки роблять важливий внесок у розуміння місця людини в сучасному світі. Вони визнають взаємність технологічних інновацій і соціального прогресу: чим більше ми прагнемо до науково-технологічних інновацій, тим більше соціальна інновація необхідна. Наука і демократія ніколи не бувають повністю вільними від напруженості, але соціальні та гуманітарні науки можуть допомогти подальшому взаєморозумінню з обох сторін. Більше

того, ці поля є наріжним каменем для взаємодії з наукою. Соціальні та гуманітарні науки допомагають краще сприймати самих себе і навколишнє природне середовище, а також зрозуміти наші очікування, ідеї та наше власне місце у світі. Вони допоможуть знайти відповіді на екзистенційні питання, питання загального добробуту, глобальної стабільності й миру. Ці науки забезпечують знання і досвід для вирішення конфліктів і досягнення миру шляхом переговорів, співпраці й спілкування – не силою або зброєю. Зокрема, вони допомагають розв'язати нагальні проблеми – стабільність, благополуччя і спокій. Дослідження, проведені в соціальних і гуманітарних науках, пропонують людині й суспільству гуманістичний і цілісний підхід до свого оточення, основні принципи спілкування і широку культурну перспективу. У доповіді «Горизонти суспільних та гуманітарних наук» вказано: «Європа як і раніше зіштовхується з багатьма тривалими і складними проблемами. Необхідно мати глибокі знання і розуміння, щоб дійсно зрозуміти ці проблеми, як вони впливають на нас, і як ми можемо їх вирішити. Ось чому суспільні та гуманітарні науки зараз необхідні більше, ніж будь-коли, і чому ми прагнемо, щоб вони зробили свій внесок у вирішення сучасних проблем. Вони потрібні нам, щоб зрозуміти себе, наше суспільство і завдання, які стоять перед нами. Вони потрібні, щоб керувати діями політиків і впливових людей, та для інформування громадськості. Дослідження і технології забезпечують багато відповідей на виклики, з якими ми стикаємося, але тільки технологічні виправлення недостатні, щоб вирішити наші основні складні проблеми. Суспільству знань необхідно знати себе, і суспільні та гуманітарні науки є ключами до цього». Проаналізуємо блок суспільних і гуманітарних дисциплін у Сполучених Штатах Америки. Одразу впадає в око різноманітність програм підготовки бакалаврського рівня, набагато ширша, ніж у відповідних європейських ЗВО. Висока автономність кожного університетського коледжу стає очевидною причиною того, що в змаганні за потенційних студентів його керівництво і колектив викладачів винаходять і пропонують нові й невідомі раніше дисципліни (приклад: на піку розвитку екологічної освіти в Україні було всього кілька спеціалізацій зі словом «екологія» в назві, а от у США їх виявилось більше ста). Та чи не головна причина в сього цього різноманіття – змагання викладачів між собою за увагу студентів і прихильність керівництва закладу.

Підсумовуючи, варто наголосити на тому, що освіта має навчити кожного, як діяти, як співіснувати в інформаційному і глобалізованому суспільстві ХХІ століття. Вона має сформувати гармонійне мислення, яке б базувалося на внутрішній свободі особистості та її соціальній відповідальності, а також на сприйнятті «іншого мислення», поваги до точок зору інших порядних людей.

Саме ці характеристики особистості сьогодні включені в число основних цінностей земної цивілізації, задекларованих у документах ООН і ЮНЕСКО.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Освітологія: витоки наукового напрямку: монографія / [С.О. Сисоєва, Л.Л. Хоружа, І.В. Соколоватаін.]; заред. В.О. Огнев'юка. – К.: ВП «Едельвейс», 2012. - 336 с.

2. Освітологія: фахова підготовка: навчально-методичний посібник / [В.О. Огнев'юк, С.О. Сисоєва та ін.]; заред. В.О. Огнев'юка. – К.: ВП «Едельвейс», 2014. - 624 с.
3. Тарутіна З.Є. Нові успіхи природничих наук і перспективи їх використання у педагогіці вищої школи / З. Є. Тарутіна // Вища школа. – 2014. - № 5-6 (119). – С. 41-50.

Гуменюк Василь Васильович

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

ВИКЛАДАННЯ «ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ» В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

«Домедична допомога в екстремальних ситуаціях» є надзвичайно важливою дисципліною, у процесі вивчення якої студенти опановують знання і вміння надавати першу допомогу в небезпечних ситуаціях, таких як натуральні катастрофи, аварії або травми. Засвоєння теоретичних і практичних знань, умінь і навичок з цієї дисципліни може допомогти врятувати життя та запобігти подальшим ускладненням у таких ситуаціях.

Змішане навчання – методика, за якою студенти засвоюють частину освітнього матеріалу онлайн, а частину – офлайн у аудиторіях. Здобувачі вищої освіти мають отримати цілісний навчальний досвід із використанням сучасних інтерактивних технологій.

З огляду на це для засвоєння теоретичних і практичних знань, умінь і навичок з дисципліни «Домедична допомога в екстремальних ситуаціях» для студентів медичних спеціальностей можуть включати наступні аспекти:

Організація навчального процесу. Для досягнення ефективних результатів вивчення дисципліни «Домедична допомога в екстремальних ситуаціях» важливо створити структуровану навчальну програму з чітким розподілом матеріалу на теоретичну та практичну частини. Рекомендується використовувати посібники, підручники, сучасні навчальні матеріали, відео та інтерактивні ресурси для підтримки процесу підготовки студентів медичних спеціальностей.

Первинна теоретична підготовка. Перед переходом до практичної частини студентам слід ознайомитися з основними теоретичними поняттями, принципами та протоколами надання домедичної допомоги в екстремальних ситуаціях. Це може включати вивчення основних показників життєдіяльності, оцінку стану потерпілого, зупинку кровотечі, надання штучного дихання, серцево-легеневої реанімації та інших необхідних навичок.

Практичні навички. Практична підготовка є важливою частиною навчання студентів медичних ЗВО. При цьому варто мати можливість виконувати практичні вправи під наглядом досвідчених інструкторів. Це може включати симуляційні тренування на манекенах, рольові ігри, сценарії екстремальних

ситуацій та інші практичні завдання, які дозволять студентам відпрацювати свої навички.

Комунікаційні навички. У домедичній допомозі в екстремальних ситуаціях важливе вміння ефективно спілкуватися з потерпілими, забезпечуючи їхній спокій та довіру. Рекомендується використовувати тренування комунікаційних навичок, в тому числі управління емоціями, передачу інформації, постановку запитань та слухання.

Оцінка та зворотний зв'язок. Регулярна оцінка знань, умінь та навичок студентів медичних спеціальностей є важливою частиною процесу навчання. Після практичних тренувань важливо проводити аналіз результатів, організувати зворотний зв'язок, надавати студентам рекомендації щодо покращення результатів їхньої підготовки.

Постійне професійне самовдосконалення. Після закінчення курсу «Домедична допомога в екстремальних ситуаціях» студенти медичних ЗВО повинні вмотивовані до постійного професійного самовдосконалення. Варто запропонувати їм джерела інформації, семінари, конференції та інші можливості для поглиблення своїх знань та навичок у даній галузі.

Використання таких методів може варіюватися залежно від особливостей організації навчального процесу (з переважанням традиційного навчання чи використання інноваційних форм і методів), програми навчальної дисципліни і готовності викладача організувати сучасне освітнє середовище в медичному ЗВО.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гудзевич Л. С. *Форми та методи навчання студентів домедичної допомоги. Сучасні проблеми біологічної науки та методика її викладання у закладах вищої освіти: збірник наукових праць звітної наукової конференції викладачів за 2017-2018 н.р.* (С. 135–145). Вінниця, 2018. 314 с.
2. Лотоцький В. В., Шацький В. В., Гарасимів І. М., Сван О. Б. Сучасні вимоги до викладання дисципліни «Домедична допомога в екстремальних ситуаціях». *Екстрена медична допомога в умовах війни (освіта, інновації, досвід)* : матеріали Всеукр. наук.-прак. конф. (Суми, 4 квітня 2023 року) / редколегія: Ю. В. Шкатула, Ю. О. Бадіон. (С. 36–37). Суми: Сумський державний університет, 2023. 73 с.

*Kadobny Taras Bohdanovych,
Kyslyuk Sofiya Petrivna,
I. Horbachevsky Ternopil National Medical University*

EXPLORING THE DICHOTOMY OF ONLINE LEARNING PROGRESSIVE INNOVATION OR DEHUMANIZING PITFALL

In the contemporary digital age, online learning has emerged as a ubiquitous phenomenon, fundamentally altering traditional education and prompting critical examination of its implications, specifically addressing whether it represents a progressive approach for the evolving Gen Z society or signals the emergence of a future characterized by unsociable and incompetent specialists. eLearning has become synonymous with the evolving Gen Z society, marked by digital nativism, interconnectedness, and technological fluency. For this generation, digital platforms are integral aspects of daily life, shaping modes of communication, information consumption, and social interaction. In this context, online learning aligns with the preferences of Gen Z, offering a flexible, accessible, and personalized approach to education.

As medical institutions adopt digital platforms and virtual environments for education, it prompts reflection on the impact of technology on human consciousness, perception, and identity, and its potential impact on societal values and norms. Critics caution against the potential dehumanizing effects of technology-mediated medical education, arguing that it may erode face-to-face interactions, diminish critical thinking skills, and exacerbate social isolation. In a virtual medical learning environment, students may lack the opportunities for hands-on clinical experience, collaborative patient care, and immersive learning that are integral to holistic development.

During times of international chaos, online learning has become significantly important, especially when traditional in-person classes were disrupted by unforeseen circumstances like those presented by COVID-19 and the Russian-Ukrainian conflict. The shift to online learning presents both opportunities and challenges for students, particularly medical students pursuing education. On one hand, the virtual format enables students to access educational resources and collaborate with peers and instructors, transcending geographical boundaries, fostering a sense of connectivity and broadening educational horizons, even amidst volatile geopolitical circumstances. However, on the other hand, despite the advancements in online learning, significant challenges persist. Notably, the prevalence of limited internet access in specific regions, particularly in rural areas, exacerbates disparities in educational access and hinders the effectiveness of online learning efforts.

Additionally, there are concerns regarding the ability of online learning to offer equitable educational opportunities for all, particularly in disciplines as specialized and demanding as medicine. The remarks made by the Minister of Education and Science of Ukraine, Serhii Shkarlet, in 2020 about the inherent constraints of online learning as a complete substitute for traditional classroom settings, resonate deeply with the experiences of medical students. While online education has seamlessly integrated

into student life and streamlined theoretical learning, its efficacy in practical classes remains questionable. This concern is exemplified by the diminished performance observed during medical examinations, KROK, at institutions like Ternopil Medical University, following years of online learning. Therefore, while online learning offers promising pathways for educational progress, addressing such limitations is crucial to ensure comprehensive and equitable learning experiences across diverse educational domains.

In conclusion, the prevalence of online learning is inevitable in our fast-evolving world, however, as we navigate the integration of online learning into education systems, it is imperative to implement strategies that mitigate its drawbacks and maximize its potential to enhance learning outcomes. By finding a balance between leveraging the advantages of digital education and preserving the invaluable aspects of traditional learning, we can ensure that online learning contributes positively to the holistic development of individuals in the digital era.

*Кадобний Тарас Богданович,
Сафронова Оксана Олександрівна
Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

ВПЛИВ ЗМІШАНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ НА ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Ми живемо в той час, коли нові впровадження стрімко змінюють себе. Змішане навчання - це один із способів здобування освіти, у якому студенти мають очну форму навчання, але паралельно працюють з ресурсами, що передбачають використання новітніх технологій.

Пандемія COVID-19, а потім і війна змусили відійти від традиційних методів викладання. І якщо спочатку через відсутність достатньої кількості необхідних джерел змішана форма навчання здавалася малоефективною, то зараз це є досить перспективним напрямом вдосконалення освітнього процесу в медичній галузі. Студенти-медики мають змогу використовувати інтерактивні онлайн-ресурси, які підвищують доступність навчального матеріалу своєю різноманітністю.

Оскільки на перших трьох курсах відбувається засвоєння теоретичних навичок, то лєвова доля праці лежить на студенті. Саме тому, окрім онлайн-занять в системі Teams з викладачами, здобувачі вищої освіти мають змогу використовувати й інтернет-ресурси. Так на сайті Moodle у вільному доступі є такі матеріали, як: презентації, записи з лекцій та відеоматеріали, які студенти можуть опрацьовувати в будь-який час та будь-якій кількості. Це дає досить ефективний результат, оскільки кожен з нас має різний рівень запам'ятовування й комусь потрібно більше часу на вивчення тої чи іншої інформації. Водночас

студенти-медики мають і очні пари в аудиторіях. На нашу думку, такі предмети, як анатомія, фізіологія, гістологія, потребують очного навчання, оскільки передбачають використання певного обладнання.

Варто додати, що змішана форма здобування освіти вимагає велику кількість самоопрацювання, тоді як 4-6 курси медичного університету містять клінічні предмети, що потребують практики. Саме тому навчання на старших курсах передбачає проведення очних пар та дистанційних лекцій.

Хочемо наголосити, що для підвищення результативності змішаного навчання є актуальним розробка та підтримка якісних онлайн-ресурсів, залучення представників медичної індустрії, роботодавців до освітнього процесу задля поширення реального світового досвіду та практичних порад майбутнім медикам. Також залишається доречним забезпечення стимулів до активної участі студентів у форумах і дискусіях.

Отже, змішана форма навчання є ефективним методом як на перших курсах, так і на старших, оскільки студенти вчаться самостійно здобувати освіту й мають змогу у своєму темпі опрацювати інформацію, у той же час закріплюючи свої професійні навички на практиці. Саме тому вищі навчальні заклади мають забезпечувати нові й розширювати вже існуючі ресурси задля покращення рівня знань майбутніх медиків.

*Кравчук Лариса Олександрівна,
Бойко Лариса Анатоліївна,
Василишин Надія Андріївна*

*Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

ФОРМУВАННЯ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ МЕДИКІВ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА ЗАНЯТТЯХ З ХІМІЇ

Сучасний ритм життя, професійна діяльність, науково-практична сфера та громадська позиція вимагають правильного, поступового, обґрунтованого мислення. Правильне мислення ми здійснюємо за допомогою мовлення, яке є основним чинником формування стосунків, як на роботі, так в суспільстві зокрема, де люди вибудовують схему: «Я – ти», «Я – вони», «Я – суспільство», «Я – держава». Коли ж така схема не спрацьовує, то важко зрозуміти хід думки людини, її міркування, тому говорять, що у її міркуваннях відсутня логіка.

Отже, логіка – наука про закони і форми правильного мислення [1. с.3], що досліджує філософські, математичні, хімічні та інші міркування з метою створення теорії і методології визначення їх правильності (істинності, відповідності об'єктивному стану). Не можна розкрити своїх можливостей і талантів, здійснювати свою місію на цій Землі, будучи навіть дуже обдарованою

особистістю від природи, але не навченою необхідних навичок і прийомів правильно мислити [2. с.20]. У зв'язку з цим, предметом логіки є не зміст міркувань («Про що?»), а їх форма («Як?»).

В основному логіку поділяють на теоретичну і прикладну. Головними напрямками досліджень у теоретичній логіці виступають теорія доведень, теорія аналізу, формальна семантика, семіотика, а в прикладній або практичній – основними вважають логіку дій, логіку рішень, евристику, праксеологію, конфліктологію.

В процесі навчання у ТНМУ ім. І. Я Горбачевського, студенти засвоюють великий об'єм програмного матеріалу з різних предметів що є необхідним для підготовки майбутніх лікарів. Для цього потрібен тривалий час, протягом якого студенти ознайомлюються, вивчають і набувають відповідних знань, які необхідні їм у подальшій професійній діяльності. В умовах змішаного навчання важлива роль відводиться практичним заняттям з хімії, де викладач сприяє правильному поєднанню комплексів практичних та теоретичних вмінь і навичок, які є базовими для здобувачів вищої медичної освіти.

Зрозуміло, що особливе місце серед навчально-методичної, самостійної та індивідуальної роботи займає логіка, яка є віддзеркаленням культури мислення лікаря його професійної кваліфікації, що формує індивідуальну оцінку та підхід як у обраній професії, так і аналізу суспільно-громадських подій та явищ. Особливо проглядається профісіоналізм лікаря при спілкуванні з пацієнтом, при визначенні ступеня та діагнозу його недуги. Саме на початках потрібне правильне, несуперечливе, виважено- обґрунтоване мислення, що сприятиме якості, ефективності призначеного курсу лікування, підкреслюючи фаховості лікаря. Володіти логічним інструментом – означає бути не на словах, а на ділі, професіоналом високого класу [3. с.139].

Під час проведення практичних занять з хімії викладач користується різноманітними педагогічними прийомами для кращого розуміння і усвідомлення студентами теорії доведення, теорія аналізу. Отже, усіма вище зазначеними знаннями доцільно володіти майбутнім лікарям, які всю свою свідому і активну фазу професійної діяльності скеровують на збереження, продовження і покращення якості життя людини. Практика з хімії виконує триєдину мету: навчаючу, розвиваючу, виховну. Якість засвоєних знань студентів залежить від рівня доступного і зрозумілого діалогу викладача та студента, праця яких спрямована на досягнення програмних результатів навчання. Поглиблення інтересу до тієї чи іншої дисципліни у студентів вимагає від викладача фахового і комплексного підходу до викладання такої дисципліни як хімія, що в кінцевому результаті сприяє формуванню цільової оцінки потреб, завдань навчання та розробки нових засобів і механізмів в період організації змішаної системи освітнього процесу.

Вивчаючи такі дисципліни як логіка, хімія та інші студенти-медики навчаються не тільки правильно мислити, користуватися методами аналізу, застосовувати й розв'язувати складні, теоретичні і науково-практичні завдання, вони ще й набувають досвіду, як отриманні знання з вище наведених предметів доцільно і ефективно застосовувати у своїй майбутній професії лікаря.

Таким чином, застосування змішаної системи навчання дозволяє не тільки краще засвоїти необхідний програмний матеріал, стимулює розумово-пізнавальну діяльність, розвиває логічне мислення та аналітичне осмислення теоретичного матеріалу. Весь цей інтелектуальний капітал стане основою для реалізації своїх здібностей та можливостей постійно наповнювати і розвивати власний розум інструментарієм для досягнення життєвих цілей і завдань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. В. Х. Арутюнов, В. Н. Мішин, Д. П. Кирик. Логіка. – Київ. 2000.- с. 142.
2. Повторєва С. М. Логіка. – Львів. 2010 – с. 187.
3. Жоль К.К. Доступ до сучасної логіки. К. Либідь. 2002. - с. 151.

*Кравчук Леонід Васильович,
Лабівка Оксана Володимирівна,
Бучко Андріана Тарасівна,
Ксьондзик Софія Михайлівна
Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

ФІЛОСОФІЯ СЕМІОТИКИ ТА ЇЇ РОЛЬ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Семіотика – наука про знаки і знакові системи, знакову поведінку і знакову комунікацію [1. с.530], тобто в процесі спілкування ми користуємось, приміняємо і застосовуємо ті інші знаки для аргументованого доведення і утвердження власної думки або заперечення іншої. Отже, знак – матеріальний предмет (явище, подія), що в процесі спілкування людей виступає, як представник якогось іншого предмета, властивості, відношення й використовуються для придбання, зберігання, перетворення, передачі, інформації, знання [2. с.162]. Таким чином, будь-яке міркування можна подати, як ланцюжок знаків.

Знак – це матеріальний об'єкт, яким у процесі спілкування та мислення людей заміщують інший об'єкт який позначають [3. с.24]. Розуміння тих чи інших знаків(хоча б простих) , знакових систем сприяє не тільки прийняттю правильних рішень та висновків , але і своєчасним професійним діям. Сучасне студентське життя переповнене найрізноманітнішими контактами з знаками, як на лекціях, так і практичних заняттях – це картини, знімки, фотографії, смайлики, схеми, діаграми тощо. Це далеко не повний перелік іконічних знаків. А отже іконічні знаки – це знаки значення яких повністю визначене тим предметом, якому вони відповідають [3. с.20].

Наші думки і мова взаємо переплетені з різноманітними символами, знаками, що відображають який-небудь предмет чи тварину до означення якості предмета. В розуміння символічного знака не вкладається ліквідація його

художнього образу чи алегорія, порівняння або заміна його сутності. Деякі знаки, символи виникли самостійно і багато з них пояснюється загальними, психологічними і культурними причинами, наприклад: знак – символ сонця у вигляді колеса, блискавка – у вигляді зламаного стріли, орел що розриває змію символізує перемогу світла над темрявою, лотос – символ божества, тощо.

Видатний український історик Микола Костомаров (1817-1885р.) [б. с.98] у своїй праці «История козачества в южно-русских народных песнях» подає перелік українських народних поетичних символів з рослинного і тваринного світу, зокрема: фіалка – символ дівочості, барвінок – весілля, любисток – любов, васильки – символ чистоти і святості, хміль – тяганина, лоза – бідність, голуб – любов, пава – нарядність, качур- жених, сова – погані новини.

Відомий український філолог Потебня Олександр Опанасович [б. с.413], опираючись на наукові методи дослідження, зокрема порівняння, протиставлення і причино-наслідковий розкриває символічне значення багатьох пісенних мотивів. Власне тлумачення символів ми зустрічаємо у його праці «О некоторых символах в славянской народной поэзии», яка вийшла у Харкові у 1860 році. Він константує наступні символи у такому форматі: пити – любити, сіль – сум, кувати – любити, дим і порох – сум і тривога, розлив – горе, орати – любити, гори – горе тощо.

Отже, символічно знаковий зміст пісні виконує повчальну, розвиваючу і виховну функцію.

Аналіз поняття знака займає важливе місце не тільки в лінгвістиці, логіці, філософії, математиці, а також у психології та медицині тощо. Тому закономірно, символіка являє собою своєрідний круглий стіл за яким зустрічаються представники різних дисциплін, щоб з'ясувати спільні підходи до вивчення проблем знаку [5. с.41]. Сислове значення (смысл знака) – це зміст знака, який засвоюють у процесі його розуміння. Смысл знака – це сукупність суттєвих рис, властивостей, характеристик предмета позначеного цим знаком [б. с.24]. В семіотиці розрізняють відношення знаків один до одного (синтаксис), відношення знака до того, що ним позначається(семантика) і логічна прагматика – це розділ семіотики, який вивчає відношення мовних знаків до носіїв мови у структурі логічної теорії [б. с.25].

Важливу роль в розвитку методів семіотики відіграють дослідження систем, які володіють з однієї сторони інструментами вираження смислу, а з другої - достатньо чітко вираженою структурою. Найбільш показовим в цьому плані є формалізована мова – спеціальна штучна мова, що будується як певне логічне числення [4. с.538]. Працюючи над вивчення і розвитком знаків ми не можемо не згадати про метамову і мову об'єкт, які застосовують при вивченні мов логіко-математичних та природничо-наукових теорій [4. с.285].

Вивчаючи такі дисципліни як філософія, логіка, семіотика, філософія здоров'я збереження студенти-медики навчаються не тільки правильно мислити, користуватися методами аналізу застосовувати й розв'язувати складні, теоретичні і науково-практичні завдання, вони ще й набувають досвіду, як отриманні знання з вище наведених предметів доцільно і ефективно застосовувати у своїй майбутній професії лікаря.

Таким чином семіотика дозволяє не тільки краще засвоїти необхідний програмний матеріал, стимулює розумово-пізнавальну діяльність, розвиває логічне мислення та аналітичне осмислення теоретичного матеріалу. Весь цей інтелектуальний капітал стане основною базою для реалізації своїх здібностей та можливостей постійно наповнювати і розвивати власний розум інструментарієм для досягнення життєвих цілей і завдань.

Отже, семіотика підсилює тренування здібностей внутрішнього і зовнішнього сприйняття, збільшує запас відчуттів і уявлень, збагачує пам'ять студентів. В процесі пізнання і навчання розвивається і зміцнюється думка студента, налаштовується до тривалої розумової діяльності, синтезуючи і порівнюючи порівняння і узагальнення. Студент не тільки сприймає і запам'ятовує відповідну інформацію, він ще й розмірковує над тим, що увійшло в його свідомість в процесі роботи власного розуміння під час отримання нових знань.

Засвоєння відповідної інформації розвиває здібність у студентів у самостійності мислити і відчувати задоволення від здобутих розумових здібностей. Семіотика є тим новим елементом інформації, що дозволяє студентам скерувати свої думки на отримання і засвоєння нових знань, що сприяє пожвавленню енергії уваги та інтересу, як на лекціях так і практичних заняттях.

Правильне розуміння знакових систем, особливо цифрових, сприятимуть студентству до правильного усвідомлення ідеалів добра і правди, а також розумному проникненню в глибину предмета роздумів і нададуть можливість молодим людям під час навчання в ТНМУ ім.І.Я.Горбачевського правильно розуміти і вирішувати дискусійні питання, а згодом розбудовувати власну сім'ю з високим почуттям відповідальності виконувати особливу місію лікаря розвиваючи і зміцнюючи демократичні цінності в суспільстві та державі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Філософський словник суспільних термінів. Київ – Харків 2005.- с. 669.
2. Філософський словник. Київ. 1993.- с. 599.
3. Хоменко І., *Логіка: Підручник*. – К.: Абрис. 2004. – с. 255.
4. Довідник з історії України в трьох томах. ТІІ. Київ. Генеза.1995.- с. 435.
5. І. В. Хоменко, І.А .Алексюк. *Основи Логіки*. . – К. Золоті ворота. 1996. – с. 254.
6. Хоменко І. *Логіка. Теорія і практика* . – К. 2010. – с. 398.

ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМНЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Запровадження воєнного стану, зміна освітньої парадигми в бік забезпечення якісного безпечного освітнього середовища у поєднанні з впровадженням нових підходів до набуття студентами-медиками теоретичних знань та практичних навичок. Широкого використання міжнародних освітніх платформ та способів формування загальних та професійних компетентностей, змін у методичних підходах щодо реалізації освітнього процесу, залучення до розробки нових форм і методів викладання, дозволило в повному обсязі забезпечити виконання здобувачами усіх вимог освітніх програм.

Для здобувачів, так і для науково-педагогічних працівників університету міжнародними партнерами було надано доступ до медичних навчальних контентів: бази даних ELSEVIER HEALTH, яка включає ClinicalKey, що містить інформацію, яка базується на доказовій медицині, для різних медичних спеціальностей; платформу 3D анатомії Complete Anatomy, навчальну платформу Osmosis, де розміщено бібліотеку з понад 2000 відео, що охоплюють різні навчальні дисципліни); платформу AMBOSS, яка містить матеріали для опанування клінічних та теоретичних знань і навиків; онлайн курсів із медицини невідкладних станів. Міжнародна компанія EBSCO надала безкоштовний доступ до ресурсів DynaMed, що містить найактуальнішу та точну доказову інформацію для клініцистів, Nursing Reference Center Plus, де розміщено доказову клінічну інформацію для медичних сестер, Rehabilitation Reference Center з інформацією для фізіотерапевтів. Медична інтернет-бібліотека Lecturio відкрила вільний доступ до своїх ресурсів для здобувачів університету, які навчаються в Україні та тих, хто перебуває за її межами (в т.ч. для іноземних здобувачів). Безкоштовний доступ до англomовних навчальних програм надала компанія Henry Stewart Talks Ltd (HSTalks). Викладачі університету отримали вільний доступ до онлайн-ресурсів British Medical Journal, зокрема до BMJ Best Practice та BMJ Learning [2].

Отримавши доступ до медичних навчальних контентів, науково-педагогічні працівники університету, як клінічних так і теоретичних кафедр, активно розпочали використання кейс-методів під час проведення практичних завдань. Причому, клінічні й теоретичні кейси включали відеофрагменти різних ситуацій та тестову контролюючу програму. Такі форми підготовки впроваджено на кафедрах внутрішньої медицини, хірургії, педіатрії, акушерства та гінекології, ортопедії та травматології, педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін, української мови тощо. Так, зокрема, науково-педагогічні працівники

клінічних кафедр із здобувачами 4-5-го курсу, які починають вивчення клінічних дисциплін розбирають кейси, які здебільшого мають єдино правильне рішення, тоді як для здобувачів 6-го курсу пропонують нетипові кейси, рідкісні захворювання, хвороби з важчим діагностичним пошуком, які передбачають різні варіанти вирішення питання, при цьому акцентується увага на диференційній діагностиці, раціональному призначенні діагностичних методів та лікування[1]. Водночас, здобувачі молодших курсів (1-2 курс), вивчаючи навчальні дисципліни на кафедрі педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін, активно залучаються до дискусії з вирішення певного теоретичного кейсу, аналізують результати, використовують свої теоретичні знання для вирішення завдань, в результаті чого приймається вмотивоване вирішення проблеми, або зазначається, декілька варіантів його вирішення, викладач у даному випадку виступає у ролі консультанта.

Кейс-метод розвиває креативність у здобувачів, формує як клінічне, теоретичне, так і критичне мислення, сприяє розвитку не тільки професійної підготовки, а й комунікативних навичок. Здобувачі, які активно залучені до розбору ситуації, значно довше умотивовані та зосереджують увагу задля вирішення поставленої проблеми. Варто зазначити, що окрім класичного застосування даної методики, використовуються різні інтерпретації кейс-методу, залежно від ситуації [3]. Часто використовується робота в групах, коли одна група моделює певну клінічну(теоретичну) ситуацію, а інша – розв'язує її. Водночас, моделюються ситуації з використанням рольових ігор, коли викладач відіграє роль стандартизованого пацієнта (клінічні кейси), або керівника держави (теоретичні кейси), а студенти виконують функції медичних працівників різного рангу (клінічні кейси), або прихильники чи противники керівника держави (теоретичні кейси). Така рольова взаємодія добре розвиває soft skills: комунікативні навички з колегами по роботі, роботу в команді, сприяє адекватному та вчасному прийняттю рішень, делегуванню обов'язків, формує етичні і моральні аспекти майбутнього фахівця тощо. Створені науково-педагогічними працівниками практичні ситуації, сценарії, клінічні та теоретичні кейси, під час розв'язання яких студент має можливість проявити себе, самореалізуватися.

Швидкому та масовому використанню кейс-методу в освітньому процесі сприяло залучення викладачів європейських медичних шкіл до проведення практичних занять із здобувачами університету. Так, наприклад: завдяки налагодженій співпраці університету з медичним факультетом університету Вюрцбурга, за сприяння програми Німецької служби академічних обмінів (DAAD) розпочався активний обмін досвідом між викладачами клінічних кафедр. Викладачі нашого університету перейняли досвід покращення клінічного навчання шляхом розбору клінічних кейсів за нозологіями та синдромами та вивчили чимало різних методик та способів комунікації – пройшовши відповідне навчання.

Викладачі університету Вюрцбурга вже другий рік поспіль проводять заняття для здобувачів 2-го та 6-го курсів медичного факультету, де розбирають

як клінічні кейси, так і навчають правильної комунікації лікаря з пацієнтом – опрацьовуючи комунікативні кейси.

Таким чином, в умовах воєнного стану університету варто продовжувати налагоджувати активну співпрацю з провідними європейськими закладами освіти, використовувати новітні методи організації навчання. Впровадження кращих світових практик та методів навчання, дозволить пришвидшити інтеграцію в світове співтовариство та збільшить конкурентоспроможність українського випускника.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корда М.М., Шульгай А.Г., Машталір А.І., Черноmidз А.В. Дистанційне навчання – вимушений захід чи вимога часу (на прикладі Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України)? // Актуальні питання вищої медичної (фармацевтичної) освіти: виклики сьогодення та перспективи їх вирішення: матеріали XVIII Всеукраїнської наук.-практ. конф. в онлайні режимі за допомогою системи Microsoft Teams, Тернопіль, 20–21 трав. 2021 р. Тернопіль: ТНМУ, 2021. С. 6–7.
2. Корда, М. М. Звіт ректора Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України за 2022 р. [Електронний ресурс] / М.М. Корда. // Режим доступу: <https://www.tdmu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/01/Zvedenyj-zvit-rekatora-za-2022-rik.pdf>
3. Олещук О. М. Використання кейс-методу у викладанні фармакології для студентів медичного факультету / О. М. Олещук, А. В. Черноmidз, С. Л. Маланчук, О. Я. Драпак, Я. І. Іванків // Art of medicine. - 2018. № 2. С. 123–129.

*Мельничук Тетяна Анатоліївна,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Романець Людмила Миколаївна,
Вінницький фаховий коледж НУХТ*

ЗАСТОСУВАННЯ ОНЛАЙН-ІГРОВИХ КЕЙСІВ НА ЗАНЯТТЯХ ІСТОРІЇ

Останнє десятиліття у системі освіти відбулися масштабні зміни. Однією з інновацій є повсюдна комп'ютеризація. Безперечно, що заняття із застосуванням нових інформаційних технологій удосконалюють процес викладання, що підвищує його якість та ефективність. Викладач показує презентації, фільми, малює графіки та схеми, проводить контрольні роботи та робить багато інших дій з комп'ютером. Використання інформаційних технологій в освітньому процесі стало повсякденною справою.

Сучасний викладач повинен «бути на одній хвилі» зі своїми студентами, знати їхні інтереси, розвиватися та спрямовуватися у потрібний бік. Для збільшення мотивації та зацікавленості здобувачів у процесі навчання багато викладачів стали використовувати комп'ютерні ігри під час занять. Справді, ідея використання комп'ютерних ігор в освітніх цілях вже не нова, і з кожним роком знаходить дедалі більше прихильників.

В. Гладун розкрив основні інтерактивні ігрові технології на заняттях історії, що сприяють засвоєнню матеріалу та підвищенню ефективності навчального процесу. Дослідник виділив інтелектуальні ігри (кросворди, ребуси, вікторини та ін.) і зауважив, що за допомогою онлайн-сервісу Kahoot можна створювати інтерактивні навчальні ігри [1].

П. Лещенко проаналізував американський досвід використання комп'ютерних ігор для розвитку в молоді історичного мислення. Вчений констатував, що надзвичайно важливим є забезпечення балансу між грою здобувачів та реалізацією прийомів, що дозволяють їм вийти з ігрової реальності, щоб обговорити й відобразити досвід, його сильні сторони та обмеження, для вивчення історії. А це може бути сформоване завдяки партнерству та співпраці між педагогами, здобувачами, науковцями, геймерами й розробниками [2].

Л. Сливка розглянула переваги та недоліки новітніх методик викладання, запропонувала практичне застосування таких інтерактивних методів як проблемна лекція, метод кооперативних груп, дискусії, проектів, рольові ігри, брейн-ринг «Що? Де? Коли?», мозковий штурм тощо. Вчена підсумувала, що інтерактивні технології сприяють формуванню позитивної мотивації до навчання, формують критичне мислення, дослідницькі навички; спонукають до самовдосконалення, співпраці, відповідальності й сприяють розвитку громадянської свідомості [3].

О. Барнінець проаналізувала існуючі підходи до класифікації ігрових методів і констатувала відсутність їх спрямованості на формування в студентів історичних компетентностей. Дослідниця створила узагальнюючу таблицю з визначення потенційних можливостей вищезазначених методів та класифікувала дидактичні ігри, де за визначальний елемент їх виду взяла наявність/відсутність імітації [4].

О. Желіба описав ігри, які використовував у власній діяльності, а також ігри попередників, зокрема, К. Баханова, Л. Борзової, Г. Кулагіної, О. Мацкайлової. Вчений виокремлював такі ігри як історичне лото (види: хронологічне, словникове, іменне, картографічне, висловів, мистецьке, комбіноване); історичний герць; історична розминка (індивідуальна, командна, міжкомандна); історичний світлофор; четвертий зайвий (дата, визначення, дія, твір); історичний похід (картка на полі, похід по історичній карті, історична естафета); історичний список; криптограми; не відіслані листи; кросворди; ребуси; жартівливі визначення; поле чудес; крутоліна; вікторина; настільні історичні стратегії; комп'ютерні історичні стратегії; театралізовані і ділові ігри; рухливі ігри. Вищезазвані дидактичні ігри покликані розвивати навички самостійного добору й оцінки одержаної інформації здобувачами [5].

Для того, щоб заняття було цікавим, а навчальний матеріал запам'ятався студентіві та зацікавив його, викладачу необхідно застосовувати ті ігри, з якими здобувачі добре знайомі. Можливо, настав час, коли плоди комп'ютерної ігрової промисловості треба використовувати під час занять історії у освітніх цілях.

Наприклад візьмемо найпопулярнішу стратегію Total War (Тотальна війна). Total War – комп'ютерна гра в жанрі глобальної та покрокової стратегії, випущена компанією Creative Assembly. Вона складається з цілої серії ігор: Total War - Рим, Total War - Сегун, Total War - Імперія, Total War - Наполеон, Total War - Русь, Total War - Медівал, Total War – Аттіла.

Гра дуже цікава і яскрава, виділяється масштабними битвами, в яких брали участь тисячі воїнів. Такі епічні битви стали можливі завдяки високотехнологічній графіці, здатній детально описувати та зображувати понад тридцять тисяч людей в одному бою. Розробники гри опираються на реальні історичні факти та карти. Відображають природне середовище, ландшафт, місцевість, архітектурні стилі, споруди, будівлі, міста, зовнішній вигляд та особливості озброєння солдатів та воїнів, звичайних людей та їх одяг відповідно до обраного історичного періоду у грі. При штурмі міст і фортець у грі використовуються штурмові сходи, тарани, облогові вежі та інші види зброї, які реально застосовуються в тій чи іншій історичній епосі.

Програвши бій вдома і записавши його, з'являється можливість показати та розповісти про нього на занятті. Використовуючи атлас, підручник, карту та переглянувши фрагмент битви, здобувач формуватиме повніше уявлення про перебіг битви чи період війни. Примітно, що у грі Total War перед кожною битвою є вже готові відеоролики, які можна використати. Саме такий уже відеоролик показується здобувачам. Його тривалість трохи більше півтори хвилини. Здобувачам можна перед переглядом видати картки з історичними фактами, де вони мають заповнити першу колонку: поставити "+" там, де правильно, або ж "-", там, де не правильно і "?", де відповідь невідома чи здобувачі сумніваються. Після перегляду відео, вони заповнюють третю колонку.

До цієї гри знято багато трейлерів. Переглянувши їх, здобувачам можна поставити запитання: «Як ви думаєте, що ми вивчатимемо сьогодні на занятті?», «Висловіть Ваше ставлення до того, що ...» тощо.

Звичайно, як і в усьому новому, у застосуванні стратегічних комп'ютерних ігор на заняттях історії є свої ризики. Певній групі студентів це може здатися нецікавим. Частина здобувачів настільки зацікавиться цією грою, що може стати залежними від неї. Але це не є нашою метою, тому на заняттях не повинно бути жодної реклами, лише використання окремих фрагментів заради освітнього процесу. Здобувачі мають бути ізольовані від сцен із насильством, яких чимало у грі. Педагог повинен зробити складну роботу, щоб заняття із застосуванням комп'ютерної гри пройшло за всіма стандартами, було пізнавальним і цікавим. Але якщо здобувач, прийшовши додому, захоче і прочитає додаткову інформацію на тему заняття, то це вже буде маленька перемога викладача.

Таким чином, ми дійшли до висновку, що потрібно активно застосовувати інформаційні технології у процесі навчання. Намагання відповідати та випереджати сучасну освіту, розвиватися та розвивати своїх здобувачів лише сприятиме ефективності навчання та закріпленню матеріалу.

Здобувачі потребують не лише розвитку вмінь та навичок практичного володіння історією через виконання завдань та вправ, але й зацікавленості у самому процесі, що сприяє мотивації до навчання, прагненню удосконалити рівень володіння історичним матеріалом, здатність аналізувати та розвивати уміння застосувати історичні факти у різноманітних ситуаціях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гладун В. Використання ігрових технологій на уроках історії як засіб підвищення ефективності освітнього процесу. *Нова педагогічна думка*. 2018. № 2 (94). С. 109–114.
2. Лещенко П. Комп'ютерні ігри у процесі вивчення історії: американський досвід навчання учнів середньої школи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. № 1 (75). С. 144–152.
3. Сливка Л. Особливості застосування інтерактивних технологій при викладанні дисципліни «Історія України» у вищих навчальних закладах. *Обрії*. №2 (39). 2014. С. 66–69.
4. Барнінець О. Класифікація ігрових методів навчання історії з погляду компетентнісного підходу. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. № 3. 2011. С. 14–20.
5. Желіба О. Використання ігор у навчанні історії. *Часопис наукових праць викладачів історико-юридичного факультету*. Вип. 2. Ніжин, Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2008. С. 148–168.

*Пилипишин Олег Іванович,
Шняк Даша Анатоліївна*

*Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

ІНТЕГРАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ЛІКАРЯ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Реформування системи вищої професійної освіти, а саме вдосконалення процесу навчання фахівців медицини, передбачає підготовку висококваліфікованих медиків, які б змогли швидко та адекватно вирішувати професійні завдання, здійснювати комунікацію і були здатні до саморозвитку та самонавчання в умовах, що швидко змінюються.

На сьогоднішній день стрімко розвиваються нові педагогічні технології, що засновані на ефективному використанні в навчальному процесі ЗВО сучасних засобів і методів передачі знань. Застосування інформаційних технологій за останні роки суттєво змінило освіту. Одним з перспективних напрямків розвитку навчання зараз вважається змішане навчання.

Саме у такому контексті особливого значення набуває процес формування інтегральної компетентності здобувачів вищої освіти спеціальності 222 Медицина: «здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії».

Підвищення якості медичної підготовки майбутніх лікарів відбувається на основі впровадження інноваційних форм навчання, а саме компетентнісного підходу в навчальний процес, що забезпечує формування у студентів

компетенцій та рівнів компетентностей фахівців-випускників вищих медичних закладів освіти. Сьогодні головним завданням вищої медичної освіти є впровадження компетентнісного підходу у фахову підготовку майбутніх спеціалістів, що полягає не тільки у формуванні професійних знань та навиків, але і підготовку сучасного, вмотивованого компетентного лікаря, який глибоко усвідомлює свою надважливу роль у соціумі.

Педагогічний процес може бути визначений як система. Існує твердження, що «система – це виокремлена на основі певних ознак і упорядкована множина взаємопов'язаних елементів, об'єднаних загальною метою функціонування та єдності управління, що розглядаються у взаємодії із оточенням як цілісне явище». Майбутня успішна професійна діяльність залежить від цілісності навчання, яка може бути досягнена лише в інтегративному зв'язку з усім процесом навчання. Адже медицина, складаючись із системи різнопредметних знань і вмінь з клінічних і природничих наук, теж є інтегративною за своєю природою. У цьому також допоможе вивчення дисциплін соціально-гуманітарного циклу.

Очевидно, що майбутнім медикам не можна дати знання якоїсь окремої дисципліни, а тільки інтеграція, тобто органічне поєднання відомостей інших навчальних дисциплін навколо однієї теми, є важливою технологією, яка забезпечує сучасні умови діяльності викладача і здобувача освіти, що відіграє велику роль в професійній підготовці майбутніх фахівців.

Серед найперспективніших інновацій найбільш діючою моделлю є інтегроване навчання, яке вирішує завдання органічного поєднання засвоєння інформації нової теми з попередніми і наступними знаннями та визначення логічних зв'язків між різними предметами, розділами, темами.

Навчання, яке ґрунтується на засадах компетентнісного підходу, чітко визначає формування інтегрованої компетентності як здатності здобувача освіти застосовувати щодо міжпредметного кола проблем знання, уміння, навички, способи діяльності, які належать до певного кола навчальних предметів і предметних галузей. Тому реформування сучасної фахової передвищої освіти передбачає подолання ізольованого викладання навчальних предметів й створення принципово нових навчальних програм, де освітній процес орієнтується на розвивально-продуктивній основі.

На думку дослідників, змішане навчання - це цілеспрямований процес здобування знань, умінь та навичок в умовах інтеграції аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності суб'єктів освітнього процесу на основі використання і взаємного доповнення технологій традиційного, електронного, дистанційного та мобільного навчання при наявності самоконтролю студента за часом, місцем, маршрутами та темпом навчання. Таким чином, це освітня концепція, в рамках якої здобувач отримує знання і самостійно (онлайн), і очно (з викладачем). Цей підхід у навчанні дає можливість контролювати час, місце, темп і шлях вивчення матеріалу. За своєю суттю *blended learning* - це змішування традиційної системи та сучасної цифрової освіти. Основними елементами моделі змішаного навчання є лекційні та практичні заняття, (самостійні та контрольні роботи, реферати та ін.), навчальні матеріали (підручники, методичні посібники), онлайн спілкування (чат, форум, e-mail), індивідуальні та групові онлайн проекти, аудіо та відео лекції, анімації та симуляції.

Можна стверджувати, що впровадження у навчальний процес змішаного навчання можливо лише за умовою наявності в учасникам навчально-виховного процесу ІКТ-компетентності, яка в умовах інформатизації освітнього простору надає можливість застосовувати ІКТ у процесі навчання, виховання, методичної і дослідницької діяльності. Для викладачів – власної неперервної професійної педагогічної діяльності, на основі аналізу педагогічних ситуацій бачити та формулювати педагогічні завдання, знаходити оптимальні способи їх розв'язання із максимальним використанням можливостей ІКТ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Биков В.Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти / В.Ю. Биков // Інформаційні технології і засоби навчання : електронне наукове фахове видання [Електронний ресурс] / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання АПН України; Ун-т менеджменту освіти АПН України; гол. ред.: В.Ю. Биков. - 2010. - №1(15).
2. Кривонос О.М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчанні: навч. посібник / Кривонос О.М. - Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. - 182 с.

*Сергета Ігор Володимирович, Стоян Наталія Вікторівна,
Браткова Ольга Юрївна, Ваколюк Лариса Миколаївна,
Дударенко Оксана Борисівна, Краснова Людмила Іванівна,
Дреженкова Інна Леонідівна, Шевчук Тарас Володимирович,
Дякова Оксана Василівна, Теклюк Руслан Васильович,
Тисевич Тетяна Вікторівна, Гончарук Тетяна Іванівна
Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова*

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ПРОФІЛАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ

Змішане навчання (blended learning) являє собою специфічну педагогічну технологію, яка передбачає поєднання дистанційного (on-line, мережного тощо) навчання з аудиторним (off-line, автономним тощо) навчанням. Причому урахувавши той факт, що автономне навчання обумовлює реалізацію педагогічного процесу із застосуванням комп'ютерних систем без їх підключення до інформаційно-телекомунікаційної мережі, необхідно відзначити, що зазначена технологія навчання студентської молоді забезпечує реалізацію двох принципово різних за своїми особливостями форми організації навчального процесу: перша форма (найпоширеніша і найдосконаліша, яка останнім часом отримала ще одну назву, передусім у разі паралельного розгляду навчальних матеріалів (частина студентів працює дистанційно, частина студентів – очно), а саме назву “гібридне” навчання (hybrid learning), передбачає поєднання дистанційного (on-line) навчання та аудиторного (off-line) навчання, друга форма – передбачає поєднання дистанційного (on-line) навчання та автономного навчання [1, 2].

Розглядаючи проблемні моменти запровадження різних форм змішаного навчання у процес викладання навчальних дисциплін профілактичної медицини, передусім, таких як “Гігієна та екологія”, “Гігієна та екологія з гігієною дитячого і підліткового віку”, “Гігієна та екологія (в тому числі лікувальне харчування)”, “Гігієна у фармації та екологія”, “Військова гігієна”, “Охорона праці в галузі” під час реалізації освітньо-професійних і освітньо-наукових програм, необхідно відзначити, що різні їх комбінації можуть і мають бути реалізовані на різних рівнях [3, 4, 5, 6].

Зокрема, (a) на рівні навчального плану організації педагогічного процесу – виведення до on-line форм навчання окремих дисциплін, окремих розділів, окремих тем тощо, (b) на рівні навчальної дисципліни – виведення до on-line форм навчання окремих типових дидактичних етапів засвоєння навчальної теми (вивчення нового матеріалу, закріплення, контроль за рівнем засвоєння тощо); (c) на рівні навчального заняття – виведення до on-line форм навчання окремих етапів проведення практичних форм роботи або засвоєння теоретичних блоків знань; (d) на рівні технології організації навчальної діяльності – виведення до on-line форми навчання окремих її етапів, передусім, тих, які не надто жорстко пов’язані з предметною логікою організації навчальних занять (частина етапів навчальної роботи реалізується в аудиторному форматі, натомість, інша частина – в дистанційному форматі).

Досвід викладання навчальних дисциплін профілактичної медицини у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова переконливо доводить достатньо високу ефективність використання і виключно дистанційного формату організації навчального процесу, який до того ж сприяє покращання показників, котрі характеризують такі професійно-значущі властивостей функціональних можливостей організму, як швидкість зорово-моторної реакцій, рухливість нервових процесів тощо, так і цілого ряду моделей організації змішаного навчання. Розглядаючи останні, потрібно відзначити наступні положення.

На рівні навчального плану організації педагогічного процесу високу ефективність доводить застосування моделі “Змішаний навчальний план”, за умов якого частина окремих розділів навчальних дисциплін (окремі лекції, окремі практичні заняття тощо) переводиться у формат on-line навчання, що сприяє формування у студентів самостійності та відповідальності в навчанні, розвитку як загальних, так і, передусім, професійно-значущих цифрових компетенцій, індивідуалізації темпів засвоєння навчального матеріалу тощо.

На рівні навчальної дисципліни найбільшу результативність виявлено у разі застосування такої моделі, як “Змішаний навчальний предмет”, що передбачає виведення до формату on-line навчання частини розділів або певних компонентів навчальної дисципліни.

На рівні навчального заняття існують дві цілком альтернативні, проте, достатньо ефективні моделі змішаного навчання, а саме: модель “Face-to-Face Driver” (модель “пояснювальний клас” або модель ближньої перспективи), під час використання якої викладач на змістовному рівні здійснює, так би мовити “запуск” певного розділу або певної теми: пояснює новий матеріал, відповідає на

запитання, надає необхідні пояснення до виконання завдань, іноді демонструючи приклади розв'язання типових навчальних завдань, згодом же студенти самостійно, у дистанційному режимі, проходять етапи закріплення та контролю знань, а також модель “Flipped Classroom” (модель “Перевернутий клас”), за умов реалізації якої дидактичний цикл починається у форматі on-line навчання, в ході котрого студенти самостійно із використанням тих чи інших інформаційних ресурсів вивчають новий матеріал, а закінчується навчальний процес в очному форматі (аудиторне закріплення, застосування знань і умінь, а також супутнє поточне оцінювання). Саме другий варіант і є більш адекватним, виходячи із наших спостережень.

На рівні технології організації навчальної діяльності найбільш адекватною відповідно до вимог начальних дисциплін, що розглядаються, слід вважати модель “Змішане навчання”, дидактичними рамками реалізації якої є проведення навчального заняття (одиначне або спарене заняття), в ході якого, в тій чи іншій послідовності, чергуються етапи, що передбачають організацію діяльності дівчат та юнаків, студенток та студентів і у форматі on-line навчання, і у форматі off-line навчання.

1. В ході проведених досліджень на підставі отриманого досліду використання аудиторних, дистанційних і змішаних занять визначені особливості змісту, форм та методів змішаного навчання піл час вивчення навчальних дисциплін профілактичної медицини.

2. Встановлено, що на рівні навчального плану організації педагогічного процесу високу ефективність доводить застосування моделі “Змішаний навчальний план”, на рівні навчальної дисципліни найбільшу доцільність виявлено у разі застосування такої моделі, як “Змішаний навчальний предмет”, на рівні навчального заняття існують дві цілком альтернативні моделі змішаного навчання, серед яких більш адекватним є модель “Flipped Classroom” (модель “Перевернутий клас”), за умов реалізації якої дидактичний цикл починається у форматі on-line навчання в ході котрого студенти самостійно із використанням тих чи інших інформаційних ресурсів вивчають новий матеріал, а закінчується навчальний процес у очному форматі (аудиторне закріплення, застосування знань і умінь, а також супутнє поточне оцінювання), зрештою, на рівні технології організації навчальної діяльності найбільш адекватною відповідно до вимог начальних дисциплін слід вважати модель “Змішане навчання”.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ткачук Г.В. (2017) Змішане навчання та особливості використання ротаційної моделі у навчальному процесі. *Інформаційні технології в освіті*. 4 (33). 143-156.
2. Беседін Б., Вагнер Г. (2017) Навчальні технології ХХІ століття: “змішане навчання” *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 5 (85), 208-217.
3. Нікберг, І. І., Сергета, І. В., Цимбалюк, Л. І. (2001) *Гігієна з основами екології*. К.: Здоров'я.
4. Бардов, В.Г., Омельчук, С.Т., Мережкіна, Н. В. та ін. (2020) *Гігієна та екологія*. Вінниця : Нова Книга.
5. Яворовський, О. П., Сергета, І. В., Паустовський, Ю. В. та ін. (2021) *Охорона праці в медичній галузі*. К.: ВСВ “Медицина”.
6. Bardov, V. G., Omelchuk, S. T., Merezhkina, N. V. et al. (2022) *Hygiene and Ecology*. Vinnytsia : Nova Knyha.

РОЗДІЛ III. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З МЕТОЮ ДОСЯГНЕННЯ ІНТЕГРАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

*Дранчук Іван Миколайович
Європейський університет*

ЗАСТОСУВАННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ЗАСАД УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Протягом усього свого багатовікового існування українці постійно стикалися із зовнішніми і внутрішніми загрозами, що ставили наш народ на межу виживання та існування. Ми втратили свою державу на початку ХХ ст. і відновивши її в кінці цього ж сторіччя, як тоді, так і зараз в ХХІ ст. знову стикнулися із загрозами та смертельними небезпеками державного існування та суверенітету на своїх територіях. Сьогодні Україна змушена відстоювати свій суверенітет і територіальну цілісність у боротьбі з російським агресором, відтак питання безпеки, питання стійкості Збройних сил України є одними з головних.

Безпека є першоосновою існування людини і особи, народу і держави, а відтак найпершим, найсуттєвішим, найголовнішим є вимога безпеки. Проблеми безпеки чи то людини, чи то держави мають неабияке значення для будь-якої людської спільноти, що полягає з нагальності упередження та нейтралізації (мінімізації) загроз, які здатні позбавити людей духовних і матеріальних цінностей, завдати шкоди їхньому здоров'ю, позбавити життя.

Отже, проблема національної безпеки для України сьогодні набула особливої актуальності тому, що ми, українці, продовжуємо гинути в страшній тотальній війні росії проти українства, оскільки російський диктатор В. Путін проголосив, що українського народу не існує, а Україна це псевдодержавне утворення, яке не має права на існування. Відтак в цих складних умовах змістом національної безпеки України та наших Збройних сил в першу чергу є захист держави та її політичних інститутів, а також прав і свобод людини і громадянина, матеріальних і духовних цінностей суспільства. Подальший поступ українського народу невід'ємно пов'язаний з поверненням тимчасово окупованих територій та розвитком нашої країни як вільної, незалежної, суверенної, соборної і демократичної української держави в умовах післявоєнної відбудови! А тому її самозбереження, прогресивний розвиток і безпека неможливі без розробки і впровадження цілеспрямованої системної політики захисту національних інтересів від зовнішніх загроз, чим сьогодні й займаються Збройні сили України, успішність та стійкість яких залежить від рівня патріотизму українського народу, який підтримує свою армію, від системи формування політичних та національних цінностей українського народу, яке повинно здійснюватися в загальноосвітніх навчальних закладах. Національні цінності суспільства у цьому сенсі мають виступати основним фундаментом побудови потужної стратегії захисту держави, вони становлять базу інтересів українського соціуму, забезпечують його національну ідентичність та унікальність, забезпечуючи існування держави, формуючи відповідні взаємовідносини між владою та народом, спільнотами та соціальними прошарками створюючи єдину національно-культурну свідомість.

Формування цінностей у шкільної та студентської молоді повинно здійснюватися як під час основного навчального процесу так і під час позаурочної роботи. Відтак при цьому досить ефективно можна застосовувати змішане навчання – це навчання, за якого частина пізнавальної діяльності учнів відбувається на уроці під безпосереднім керівництвом учителя, а інша – у самостійній роботі з електронними ресурсами чи на різноманітних позакласних заходах. Зокрема якщо ми говоримо про формування цінностей, то при викладанні певних уроків чи дисциплін обов'язково потрібно згадувати про ключові цінності українського народу а саме: воля та свобода, незалежність, суверенітет, віра, релігійність, духовність, мужність та героїзм; націоналізм, патріотизм, традиції, історія, рідна мова.

Ці цінності відображають ключові принципи, що сформували українську етнічну групу та її культуру, сприяючи при цьому збереженню української ідентичності та національної свідомості. Саме на цих цінностях ґрунтується і сучасна українська держава, яка боротеться за свою свободу.

Дуже важливо ці цінності популяризувати і прищеплювати при проведенні позаурочної, позакласної роботи. Так сьогодні в умовах повномасштабного російського вторгнення дуже важливо проводити різноманітні заходи зокрема до «Дня Соборності України», «Дня незалежності України», Дня захисника України і дня українського козацтва. Дуже важливо організовувати зустрічі ветеранів, військовослужбовців ЗСУ зі студентами, з учнями, тому що саме вони можуть розповісти про свій військовий досвід. Слід констатувати що саме за ці ключові демократичні цінності сьогодні воюють військовослужбовці Збройних сил України, які увібрали кращий досвід визвольних змагань українського народу за свою свободу і незалежність. За всіх часів українські військові були професійними, сміливими, героїчними, жертвними, самовідданими. Тому український народ неможливо перемогти і російські імперіалісти будуть знищені і вигнані з тимчасово окупованих українських територій, зокрема й з Криму.

Відтак підсумовуючи слід констатувати, що застосування змішаного навчання для формування ціннісних засад української молоді є досить ефективним.

**Кадобний Тарас Богданович,
Бучко Андріана Тарасівна**
*Тернопільський національний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України*

ОСНОВНІ АСПЕКТИ УСПІШНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Актуальність дослідження засобів і механізмів застосування змішаного навчання у процесі підготовки здобувачів вищої медичної освіти зумовлена потребами розробки і впровадження інноваційних ідей в освітню практику, що полягає в аналізі традиційної та дистанційної форм організації навчального процесу; виокремленні їх позитивних та негативних рис і укомплектуванні та злагодженому поєднанні на практиці якісних сторін цих форм. Практика

застосування змішаної форми навчання вимагає формування в учасників освітнього процесу нових педагогічних навичок та вмінь, формуючи, таким чином, нові особистісні, самоідентичні цінності в освіті.

Змішана форма навчання потребує й зміни функціонального вектора як викладача, так і здобувача вищої освіти у їх взаємодії, що значно вплинуло на всі компоненти навчального процесу. Досягнення програмних результатів навчання у процесі підготовки майбутніх фахівців медичної галузі в умовах змішаного навчання передбачає збільшення у здобувачів вищої освіти часу для самостійної роботи, тому необхідно виділити актуальність допоміжних матеріалів, контрольних завдань та методичних розробок до самостійної роботи студентів. Аналізуючи вплив інформаційних технологій та їх застосування у навчальному процесі на формування компетентного фахівця медичної галузі, тобто на якість вищої медичної освіти, слід погодитися з необхідністю виокремлення таких елементів діджиталізації, як онлайн-освіта; електронні освітні ресурси (зокрема, система Moodle); електронний документообіг (веб- сторінки закладів вищої освіти, система АСУ та ін.); здобуття знань за допомогою тренажерів, віртуальних програм тощо; формування професійної ідентичності майбутнього фахівця медичної галузі, що охоплює також і його цифрову компетентність.

До основних переваг змішаного навчання для здобувачів вищої медичної освіти слід віднести гнучкість навчання; доступність онлайн-ресурсів 24/7; інтерактивні вправи, віртуальні лабораторії та симуляції, персоналізація; самодисципліна та самоорганізація. Проте впровадження змішаної форми навчання у медичних закладах вищої освіти вимагає динамічної розробки нових засобів і механізмів з підстав організації освітнього процесу. Зокрема, забезпечення якісного досягнення програмних результатів навчання у ході підготовки майбутніх фахівців медичної галузі з теоретичних дисциплін вимагає різного роду ресурсів, як інтелектуальних (розроблення за вирішення кейс-методів), так і технологічних (застосування інформаційних технологій у навчальному процесі), як зі сторони закладу вищої медичної освіти, так і викладача чи студента. Тристороннє поєднання зусиль, вмінь, навичок та досвіду зумовлює досягнення оптимального балансу між традиційною та дистанційною формами навчання, виокремлюючи найкращі елементи кожної із них та вдосконалюючи їх у змішаній формі навчання.

Копча Василь Степанович

*Тернопільський національний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ КАДРІВ НА КАФЕДРІ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ У СУЧАСНИХ НАДЗВИЧАЙНИХ УМОВАХ

У зв'язку з постійними змінами у сучасному світі освітній процес в медичній сфері також перебуває на постійному етапі адаптації. Зокрема, виклики, пов'язані з інфекційними хворобами, потребують не лише актуалізації

знань, але й постійного удосконалення методів навчання з метою формування індивідуальних професійних і соціально значущих компетентностей студентів, особливо в умовах пандемії коронавірусної хвороби і воєнного стану. Ці надзвичайні умови посилили потребу в нових підходах до навчання, до широкомасштабного впровадження онлайн-технологій, ґрунтовних змін у методичних підходах, що забезпечили б ефективне поєднання безпосередньої та опосередкованої форми взаємодії студентів і викладачів.

Викладачами кафедри інфекційних хвороб з епідеміологією, шкірними і венеричними хворобами ТНМУ ім. І. Я. Горбачевського активно використовуються сучасні освітні технології. Так, студенти 5-го курсу, які починають вивчення клінічної дисципліни, розбирають ситуації, які здебільшого мають єдине правильне рішення, тоді як для студентів 6-го курсу пропонуються нетипові ситуації, перебіг певної нозологічної форми з непростим діагностичним пошуком, які передбачають різні варіанти вирішення питання. При цьому акцентується увага на диференційній діагностиці, раціональному призначенні діагностичних методів і лікування.

Студенти активно залучаються до дискусії з розбором клінічної ситуації, аналізують клінічні та лабораторно-інструментальні результати обстеження пацієнтів, використовують свої теоретичні знання для вирішення практичних завдань. Викладач у цьому випадку виступає у ролі консультанта.

Метод розвиває креативність, формує як клінічне, так і критичне мислення, сприяє розвитку не тільки професійної підготовки, але й комунікативних навичок.

На нашу думку, шляхи вирішення актуальних проблем якісної підготовки медичних кадрів на кафедрі інфекційних хвороб у сучасних надзвичайних умовах можуть включати різноманітні стратегії та ініціативи. Ось деякі можливі напрямки.

Актуалізація навчальних програм. Перегляд й оновлення навчальних планів і програм з огляду на нові виклики у сфері інфекційних хвороб. Це включає додавання матеріалів про нові патогени, методи діагностики та лікування, а також розгляд сучасних стратегій запобігання поширенню інфекційних захворювань.

Підвищення кваліфікації викладачів. Навчальний персонал кафедри повинен постійно підтримувати свої знання та навички на високому рівні. Це може бути досягнуто за допомогою участі у професійних семінарах, конференціях, онлайн-курсах і стажуваннях у провідних клініках і лабораторіях.

Створення мережі партнерів. Співпраця з іншими медичними установами, дослідницькими центрами та міжнародними організаціями може забезпечити доступ до новітніх досліджень і практик у лікуванні інфекційних хвороб.

Психологічна підтримка студентів і викладачів. Врахування психологічного стану студентів і викладачів у ситуації воєнного стану та забезпечення їх підтримки й допомоги у подоланні стресу й труднощів.

Загалом успішна підготовка медичних кадрів на кафедрі інфекційних хвороб у сучасних надзвичайних умовах вимагає комплексного підходу, що включає актуалізацію навчальних програм, підвищення кваліфікації викладачів, застосування сучасних технологій, практичний досвід, співпрацю та підтримку психологічного благополуччя.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Прийняття нового Закону України «Про вищу освіту» відкрило нові можливості українським освітянам. Так, нарівні із денною та заочною формами навчання було визнано і дистанційне навчання. Перехід українських ЗВО на дистанційне навчання – це складний виклик для освітянського середовища, який супроводжується неабиякими труднощами і проблемами.

В Україні дистанційне навчання буде більш доступнішим. З 2024 року заочна форма навчання буде припинена, а дистанційне навчання стане основним методом. Ця зміна допоможе студентам вибирати свій власний час та місце для занять.

Отже, повномасштабне введення дистанційного навчання у вищі навчальні заклади України має декілька переваг:

- дистанційна форма навчання є ресурсномісткою як з точки зору економії фінансового, так і часового ресурсу;
- у порівнянні з іншими формами освіти дистанційне навчання здатне задовольняти потреби самого широкого кола споживачів освітніх послуг;
- технології дистанційного навчання дозволяють здобути освіту людям з особливими потребами та людям з географічно віддалених регіонів;
- надає можливість отримати нові знання, пройти стажування та перекваліфікацію не відволікаючись від свого робочого місця;
- дозволяє громадянам України та особам з інших країн отримати диплом українського вищого навчального закладу;
- забезпечує можливість залучення до навчання великої кількості студентів;
- сприяє індивідуалізації процесу навчання з урахуванням професійних потреб та особливостей слухачів;
- надає можливість в межах академічної мобільності отримувати другу вищу освіту в режимі онлайн [2, с.4].

Проте використання дистанційного навчання має і деякі недоліки, які потрібно усувати:

- некомпетентність деяких педагогів в питанні організації дистанційної освіти з використанням нових інформаційно-комунікаційних технологій;
- складність контролю самостійності виконання завдань;
- складність організації спільних видів діяльності з метою комунікації та обміну досвідом;
- виникнення перебоїв в доступі до віддалених ресурсів.

При дистанційній формі навчання також треба враховувати певні комунікаційні обмеження, а саме: певна ізольованість студента в віртуальній академічній групі; обмеження, що перешкоджають розвитку групової комунікації, групової єдності; невміння точно й зрозуміло висловити свої думки, особливо в чатах і коротких повідомленнях [3, с.74].

Важливим фактором ефективності дистанційної освіти є якість надання послуг онлайн підтримки для студентів. Якість послуг електронного навчання складається з чотирьох основних пунктів: якість самої системи електронного навчання; якість роботи викладача в системі дистанційної освіти; якість розроблених матеріалів курсу; якість адміністративних та допоміжних послуг дистанційного навчання. Коли справа доходить до переходу до онлайн навчання, університети не повинні просто припускати, що викладачі можуть самостійно ефективно навчати он-лайн, а натомість повинні надавати викладачам професійну підготовку за допомогою навчальних курсів та семінарів [4, с. 47].

Отже, впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладів вищої освіти дозволяє здійснити оновлення змісту, форм і методів навчання відповідно до сучасних потреб суспільства. Ефективність застосування дистанційного навчання значною мірою залежить від науково-методичного і матеріально-технічного забезпечення закладу вищої освіти, рівня підготовки викладачів та готовності здобувачів до реалізації даної форми навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ткаченко Л.В., Хмельницька О.С. Особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладу вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр.* / [редкол.: А.В. Сущенко (голов.ред.) та ін.]. Запоріжжя: КПУ, 2021. Вип. 75. С. 91-96.

2. Бережна С.В., Впровадження системи дистанційного навчання в освітній практиці українських вищів: проблеми та перспективи // *Актуальні проблеми методики навчання історії, правознавства та суспільствознавчих дисциплін* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [упоряд. Г. Г. Яковенко]. Харків: ХНПУ, 2014. Вип. 6. С. 3–6.

3. Мельник Ю.В., Богданова Н.В. Особливості комунікативних зв'язків у сучасній вищій школі // *Розвиток професійних компетентностей державних службовців: комунікативний аспект: матеріали щорічної науково-практичної конференції за міжнародною участю* / за заг. ред. В.С. Куйбіди, М.М. Белінської, В.М. Сороко, Л.А. Гаєвської. Київ: НАДУ, 2016. 460 с.

4. Петров Р.В., Особливості змішаної форми навчання студентів на факультеті ветеринарної медицини // *Вісник Сумського національного аграрного університету: науковий журнал*. Суми: СНАУ, 2022. – Вип. 3 (58). С. 46-50.

*Кульчицький Віталій Йосипович,
Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України
Павлів Ірина Степанівна
КНП «Дрогобицька міська лікарня № 1» Дрогобицької міської ради*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ДЛЯ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Підготовка майбутніх медичних сестер для роботи з дітьми з особливими потребами в умовах змішаного навчання потребує уваги до різноманітних аспектів та специфічних підходів.

Відтак, доцільно виокремити деякі особливості такої підготовки: *індивідуалізація освітнього процесу* – враховуючи різноманіття потреб дітей з особливими потребами, важливо забезпечити індивідуалізований підхід до навчання медичних сестер; *практичні тренування з реальними сценаріями* – під час змішаного навчання важливо забезпечити студентам практичний досвід роботи з дітьми з особливими потребами; *освітні ресурси* – змішане навчання дозволяє використовувати широкий спектр освітніх ресурсів, таких як відео уроки, онлайн-курси, інтерактивні навчальні платформи тощо; *розвиток комунікативних навичок* – необхідно розвивати в медичних сестер комунікативні навички, які допоможуть їм ефективно спілкуватися з дітьми з особливими потребами та їхніми батьками; *залучення до співпраці з іншими фахівцями* – важливо навчити медичних сестер співпрацювати з іншими фахівцями, такими як лікарі, психологи, терапевти, соціальні працівники тощо, для комплексного підходу по догляду за дітьми з особливими потребами.

Отож, підготовка майбутніх медичних сестер для роботи з дітьми з особливими потребами в умовах змішаного навчання вимагає комплексного підходу, що поєднує теоретичні знання з практичним досвідом. Саме такий підхід зможе забезпечити здобувачам вищої освіти, спеціальності 223 Медсестринство необхідні знання та навички для успішної професійної діяльності.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

В наших реаліях змішане навчання як один із різновидів електронного навчання все більше вводиться у процес підготовки студентів вищих навчальних закладів. Змішане навчання спрямоване на збереження традиційного навчального процесу із застосуванням інформаційних та телекомунікаційних технологій. Даний процес залучення електронних ресурсів може відбуватись на рівні окремого курсу, дисципліни, чи освітньої програми.

Основною особливістю змішаної форми навчання являється активне використання інноваційних технологій, в процесі пошуку матеріалу для отримання нових знань студентами. Дані методи стають повноцінною частиною навчального процесу, що дає змогу розмірковувати про перспективи розвитку та вдосконалення освіти. Проте потрібно звернути увагу, що для кращого розвитку освітнього процесу у вищих навчальних закладах необхідно поєднувати різні підходи та способи подачі матеріалу. Важливу роль у цьому відводиться викладачам, які організують колективне обговорення, щоб усі студенти були максимально залучені, а проблеми вирішувались швидко та ефективно.

Процес змішаного навчання має безліч переваг порівняно з традиційним методом як для студентів, так і для викладачів. Основною перспективою вдосконалення навчального процесу це є комунікація викладача та студента за допомогою інноваційних технологій, таких як проведення пізнавальних семінарів он-лайн формату та дискусій із залученням відео матеріалів.

Дана тема є зараз досить актуальною та досліджуваною, що дає змогу зробити висновок про ефективність змішаного навчання. Відзначається результативність кращого сприйняття студентами матеріалу у порівнянні он-лайн навчання та традиційною системою в аудиторії.

*Рудяк Юрій Аронович, Майхрук Зоряна Василівна,
Багрій-Заяць Оксана Андріївна, Паласюк Богдан Михайлович,
Горкуненко Андрій Борисович
Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ З МЕДИЧНОЇ ФІЗИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Різні катастрофи сьогоденного сучасного світу вносять корективи у наше повсякденне життя, змінюючи звичні стереотипи. Ще декілька років тому дистанційна освіта в університеті виглядала як якась фантастика. На жаль, пандемія COVID-19 змінила наші погляди, а війна в Україні ще більше довела, що без дистанційної освіти студенти сьогодні не змогли б отримувати знання. І не існує, напевне, зараз такого навчального закладу, який би не був дотичним до дистанційного навчання.

На сьогодні існує декілька платформ для здійснення навчальної діяльності. Однією з них є система Microsoft Teams, з допомогою якої можна організувати навчальний процес, який включатиме засоби навчання, різноманітні системи контролю й оцінювання навчальної діяльності.

Під час проведення практичних занять із медичної фізики використовуються способи і методи, засновані на рівноправності міжособистісних взаємодій викладача і студентів. Викладачі використовують такі методи навчальної діяльності, які найбільш ефективні для досягнення мети в умовах дистанційної форми навчання, а саме: інформування (розповідь, демонстрація, групове навчання); самостійна робота (дослідження інформаційних і наукових джерел); розвиток творчої діяльності (презентація матеріалу, виконання пошуково-творчих завдань); практична робота (розв'язування задач). Пояснення нового навчального матеріалу і розв'язування задач відбуваються у формі діалогічного і проблемно-орієнтованого навчання, тому практичне заняття подібне до бесіди. Викладач дає групі студентів проблемне актуальне завдання, яке спонукає пізнавальні інтереси студентів, а це підвищує інтенсивність розумової праці, мобілізує увагу, знімає втому, що приводить до покращення якості засвоєння, розширення та поглиблення знань.

Отже, сьогодні відбуваються процеси радикальної трансформації суспільства в інформаційному просторі, що призводить до інтенсивного використання людиною імерсивних технологій, якими є доповнена та віртуальна реальності. В освіті інформаційні технології стають найбільш використовуваними, формуючи компетентності на різних освітянських рівнях.

*Сверстюк Андрій Степанович,
Багрій-Заць Оксана Андріївна,
Семенець Андрій Володимирович,
Кучвара Олександра Мирославівна
Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

ПІДХІД ДО ДИСТАНЦІЙНОГО ВИКЛАДАННЯ ЗАНЯТТЯ З МЕДИЧНОЇ ФІЗИКИ З МЕДИЧНОЮ ІНФОРМАТИКОЮ І БІОСТАТИСТИКОЮ ПО ОБРОБЦІ ДАНИХ ЛАБОРАТОРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Структурний стан та фазовий склад матеріалів визначають їх фізичні властивості. Одні і ті ж матеріали, знаходячись у різному структурному стані (аморфному, монокристалічному або полікристалічному) проявляють по різному магнітні, магніторезистивні, електрофізичні, механічні та інші властивості. Для отримання інформації про структурний стан матеріалів необхідно побудувати гістограми залежностей розміру кристалів або гранул від їх кількості на певній ділянці площі зразка. Для цього, використовуючи знімок структури, отриманий за допомогою просвітлюючого електронного мікроскопа, будують вищезазначені гістограми. Для обробки зображень наноструктури плівок можна використовувати спеціальні програми, наприклад, ImageJ.

ImageJ – це загальнодоступна, заснована на мові Java програма для аналізу та обробки зображень, розроблена в National Institutes of Health. ImageJ був створений з відкритою архітектурою, що забезпечує розширюваність за допомогою плагінів Java, а також макросів, що записуються. Користувальницькі модулі отримання, аналізу та обробки можуть бути написані за допомогою вбудованого редактора ImageJ та Java компілятора. Плагіни, написані користувачами уможливають вирішення багатьох завдань аналізу та обробки зображень, дозволяють проводити тривимірну візуалізацію в діапазоні від клітин до рентгенологічних зображень, проводити автоматичні порівняння аж до створення автоматизованих систем вивчення, наприклад, у гематології. Архітектура плагінів ImageJ та вбудована в програму система розробки робить цю платформу дуже популярною для роботи та викладання аналізу та обробки зображень. Зважаючи на необхідність проводити заняття дистанційно дуже зручним є онлайн доступ до програми ImageJ <https://ij.imjoy.io/>.

Використання програми ImageJ в курсі Медичної фізики з медичною інформатикою і біостатистикою дозволяє майбутнім лікарям отримати навички з обробки медичних зображень, з подальшим застосуванням у різних галузях медицини. Запланованими завданнями з вивчення програми є розширена обробка зображень, отриманих з різних типів цифрової діагностичної апаратури.

Христенко Ольга Мирославівна
Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України
Цісар Ірина Володимирівна
вчитель Тернопільської загальноосвітньої школи № 19

ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ СОЦІОГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Зовнішні об'єктивні фактори, а саме пандемія «коронавірусу» та війна в Україні, особливо, після повномасштабного вторгнення російських військ, обумовили впровадження змішаного навчання в освітній процес українських закладів вищої освіти. І хоча існують різні моделі змішаного навчання, ми використовуємо й аналізуємо процес поєднання очної та дистанційної форм навчання.

Специфіка дистанційної форми (пов'язана з «он-лайн» присутністю здобувачів вищої освіти, використанням віртуальних дидактичних засобів тощо) вимагає відповідного науково-педагогічного аналізу, щоб забезпечити якісний освітній процес, його результативність в умовах змішаного навчання.

Мета нашого дослідження – обґрунтувати методику проблемного навчання у процесі соціогуманітарної підготовки майбутніх фахівців медичної галузі за умов дистанційного навчання.

Оскільки дистанційне навчання не передбачає живого безпосереднього спілкування між викладачем та здобувачами вищої освіти, то досягнення освітньої, виховної та розвиваючої цілей кожного лекційного/практичного заняття слід забезпечувати, насамперед, шляхом реалізації принципів науковості, зв'язку з життям, наочності; застосування інноваційних педагогічних технологій, однією з яких є методика проблемного навчання (що постає і як принцип навчання, і як інноваційний тип/метод навчання).

Проблемне навчання передбачає організацію освітнього процесу з метою формування знань, умінь, компетентностей, необхідних для попередження/вирішення суспільних, історичних, освітніх, культурних, правових, професійних та інших проблем сучасного суспільства. Відповідно, в процесі соціогуманітарної підготовки майбутніх лікарів зміст проблемного навчання повинен базуватися на засадах аксіологічного підходу, що забезпечує формування у здобувачів вищої медичної освіти системи загальнолюдських, національних, громадянських, валео-екологічних, індивідуальних та професійних цінностей. Тобто, готуючись до розв'язання/попередження проблем сфери охорони здоров'я, майбутні фахівці медичної галузі орієнтуватимуться на імплементацію відповідних цінностей, що сприятиме їх інтеріоризації та промоції в суспільному середовищі в цілому.

Наведемо приклади творчих завдань у межах застосування методики проблемного навчання під час практичних занять із суспільних та гуманітарних дисциплін у медичному закладі вищої освіти: есе «Актуальні проблеми

сучасного українського суспільства» (основи соціологічних досліджень); «Хто/що формує мої культурні цінності: проблеми і виклики» (громадянська культура і толерантність); «Які ідеї українських/зарубіжних мислителів є актуальними для утвердження демократії в Україні», «Які проблеми міжнаціональних/міжконфесійних відносин існують в Україні і як їх можна вирішувати», «Як себе почуває дитина-сирота, особа з інвалідністю, безхатченко в громадянському суспільстві», «Які існують проблеми щодо реалізації принципів демократії в Україні», «Які найбільш гострі проблеми порушення прав людини в Україні і світі: причини та шляхи попередження» (демократія: від теорії до практики); «Актуальні проблеми у сфері надання медичних послуг особам з інвалідністю» (спеціальна корекційна педагогіка); «Контраверсійні проблеми медичної галузі (аборт, евтаназія, сурогатне материнство) як об'єктивні зовнішні конфліктогени», «Словесна агресія як поширена форма конфлікту в сфері медичних правовідносин: рекомендації щодо попередження/вирішення проблеми» (конфліктологія).

Застосування інноваційної педагогічної технології проблемного навчання в умовах дистанційної форми варто організовувати за допомогою доступних засобів/інструментів. Наприклад, у програмі Teams, яку використовуємо в освітньому процесі ТНМУ, є можливість застосовувати метод «мозковий штурм» (шляхом надання спільного доступу до дошки Whiteboard, коли кожен студент матиме змогу редагувати/друкувати на віртуальній дошці), презентації (у тому числі, з використанням результатів дослідження за допомогою Google form), case-метод та ін.

Реалізація проблемного навчання як інноваційної педагогічної технології та принципу навчання в процесі соціогуманітарної підготовки майбутніх фахівців медичної галузі за умов змішаного навчання сприяє активізації пізнавальної активності студентів на заняттях «он-лайн», формуванню у них готовності до наукового аналізу, вирішення та попередження низки актуальних проблем сучасного українського суспільства.

У поєднанні із засадами аксіологічного підходу така методика забезпечує досягнення освітньої, виховної та розвиваючої цілей навчальних занять із суспільних та гуманітарних дисциплін у медичному закладі вищої освіти України.